ŞİZOFRENGİ

bütünüyle kuşkudayız

SEVGİLİ GALATASARAYIMA AĞIT

ŞİZOFRENİ ÜZERİNE KONUŞMALAR

BİR BALTAYA SAP OLMAK

ENTERESAN K..

DİL VE ZAMAN

KASIM 1993 SAYI 11 FİYATI 20.000 TL (KDV DAHİL)

"UYUMSUZ BİR SIFAT,
BİRİNCİ TEKİL ŞAHIS;
BEN, ÇOK ACIDIR.
BİZ ZATEN ACIYIZ.
BİZ DEDİĞİM ÜÇ-BEŞ KİŞİ..."

Metin Altıok

Adı: ŞİZOFRENİ
Mazbut ve göçebe dergi.

Doğum Yeri: İstanbul (batık şehir)

Doğum Tarihi: 1 Şubat 1992

Yaşı: 20 aylık (yürüyor)

İşi: İki ayda bir meydana çıkmak için girişimde bulunmak.

Yönetmeni: Hayat ve karne kırıkları, dökülen yapraklar, inleyen nağmeler, aşk maluliyetleri

Sahibi: MED Yayıncılık adına Mehmet Şenol Beyefendi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşegül Akyapraklı Hanımefendi

Sorunlu Yazı İşleri Müdürü: Bay Allegro Çinturato (Sicilya'dan)

Diğer İşlerin Müdürleri: Kel Mahmut, Koca Yusuf, Meksefe, Emil Zatopek, Deniz Kızı Eftalya, İpek Böcekçiliğindeki Yeni Gelişmeler, Kimin Umurunda, Kraliçe Elizabeth, Çerkez Ethem, Bayır Turpu, Açıklarda Kaba Dalgalar, Gelir Duvarları Yalar, Malabadi Köprüsü, Seni İyi Gördüm, Bi Dakka, Bi Kafa, Aziziye Tabyaları, Biz Milletçe Kafayı, Abi Bunu Burdan Kompile Alalım, Yani...Yani, Vasco de Gama, Çiko, Tito, Tifo, Kayalık Dağlar Hurması, Daha Önce Yemiştim, Olsun Bir Daha Ye, Kubilay Türkyılmaz, Bu Kadar Yeter.

Yazışma Adresi: P.K. 187 Bakırköy İstanbul

Yönetim Yeri: (Bu zavallı adres sürekli değiştirilmekten yoruldu. Yalama oldu. Bu kez İstanbul'un sevilen semtlerinden) Beşiktaş'tayız. Akdoğan Sokak'tayız. 11 Numaradayız. Teras katındayız. Üşüyoruz.

Telefonu: Türkiye'nin her yerinden önce sıfır, sonra 212, sonra 260 68 49

Değinelim

◆ Kasım sayımız 11. sayı olup, 3000 adet halinde yaprak yaprak gezegene fırlatılmıştır. Fiyatı 20 000 liradır. Ne yazık ki herşeyin bir fiyatı vardır. Zamla ilgili gerekçelerden bazıları yerli yersiz sözcükler halinde aşağıda sıralanmıştır.
3. Hükümetin orman politikası
25. Terkos Gölü'nün su seviyesi
8. Enflasyonist baskılar (ne demekse)
ARMUT. Değişen ve gelişen yeni hava koşulları
5. Yazım ve Tasarım aşamasındaki son derece dostone ilişkilerin, basım ve dağıtım aşamasındaki son derece yıpratıcı kapitalist üretim ve insan ilişkilerine galebe çalamaması. Çalsaydı ne güzel olurdu.

◆ Dergi abonelik yapmaksızın ve sistemin dağıtım şebekelerinin ağına düşmeksizin yaşamını sürdürmeye niyetli görünmektedir. Ve Anadolu şehirlerindeki dağıtım sorunlarını aşmak için yardımlarınızı beklemektedir. (Halen A harfi ile başlayan şehirlerden Aydın, Adana, Ankara, Antalya; diğer harflerle başlayan şehirlerden Trabzon, Van, Erzurum, Elazığ, Bursa, Malatya, Kırklareli, İzmir ve Denizli'de dağıtılmakta olan mazbut dergi Şizofrengi hepten dağıtılmak istenmektedir. Kendisi kaşınmaktadır. Derin bir iç huzuru ile yardım edebilirsiniz.

◆ "Otorite", "Özgür Bir Toplumda Bilim", "Günlük Hayatın Eleştirisi", "Kadınlık Arzuları", "Ezilenlerin Pedagojisi", "Ahlak ve Modernlik", "Karanlığın Sol Eli" gibi kitapları dilimize kazandıran Ayrıntı Yayınları'nı minnetle anmak istiyoruz.

◆ Ayrıca büyüklerimizin ellerinden, küçüklerimizin gözlerinden öpmeye hiç niyetimizin olmadığını, ancak bayramlarda misafirliğe gelebileceğimizi ve iki kap yemeğinizi (asgari) yiyebileceğimizi belirtmeye kararlıyız.

◆ "Kültür-Sanat", "Bilgisayar", "Edebiyat", "Tekstil", "Mizah", "Otomobil", "Müzik", "Dekorasyon" gibi kendi dalında uzman bir

Değinelim

dergi olmadığımız, 'Ne idüğü belirlenmemiş" bir dergi olduğumuz için de canımızı sıkan durumlara dair "Laf olsun. Bulunsun" tarzında bir iki değinelim istiyoruz. (Başka bir şey yapacağımız yok, zaten)

◆ Güneydoğu'da yıllardır bir savaş yaşanıyor. Binlerce insan öldü. Şu anda da ölmeye devam ediyor. Akan kan ve ateş, batıya, üstümüze sıçrayıncaya kadar susmaya yeminliyiz. Öyle gözüküyor. Şimdi de Türkeş'den medet umuluyor. O, Öne çıkarılıyor. Türkeş! "Aman tanrımız". Unutkanız evet ama bu kadar da değil. En azından bunamadık. Bunamadık. Yok canım.

◆ Ne güzel de kirleniyoruz hızla gündelik hayatın akıntılarında.

◆ Sivas'ta 37 insanı yaktılar. Temmuz'da. Çok öfkelendik. "Hesabı sorulacak" diye bağırdık, yüzbinlerce. Ölen tanıdıklarımızın ardından ağladık. Ne olacak bu işin sonu diye konuştuk kendimizle ve "aman ne zahmet" başkalarıyla.
Sonra Kasım geldi. Sivas duruşmaları başladı. Biz işimizdeydik. Hesabın nasıl sorulacağını merak eden, katliamda yakılan insanların yakınları kalmıştı, bir tek. Yalnızdılar. Coplandılar. Duruşmalara sokulmadılar. Gazetelerden öğrendik. İşimiz vardı, gücümüz yoktu. Ayrıca çarşambaya Galatasaray'ın vardı. Ne mutlu bizlere.
Sahi ne olacak? Bu adamlar iktidara gelinceye kadar demokraaasi, gelince Allah kerim diye diye geliyorlar. Kimisinin elinde gaz tenekesi var. TUSİAD benzeri MUSİAD ları, Sobacı benzeri Ihlas ları, "Hayatın gerçek tadı coca coladır" benzeri "Huzur islamdadır" reklamcılık numaralarıyla kapitalizmin her türlü "nimetini" ve bir dini inancı kullanarak üzerimize üzerimize geliyorlar. İktidara çok meraklılar. Gözleri kara. Iktidar için evrensel ve standart yürüyüşteler. Her yol mübah. Her düşünceyi, her duyguyu kullanıyorlar bu yolda.
Bekliyoruz öylece bekliyoruz.

İçindekiler

olsun-bir VAŞAK

baktım-bağ-budanmış ŞİZOFRENİ ÜZERİNE KONUŞMALAR
(ağızlarda sakız olmuş bir kavram olan şizofreniyi ismi duyulmuş ve duyulmamış bir grup insana sorduk, ilk söylediklerini yazdık)

de-ne ADEMLER BADEMLER...

anımı-anlatayım-bir-gün RADİKAL PSİKİYATRİ VE HAREKET GRUPLARI

kavgamı-ettim DİL VE ZAMAN

hanım-orada- -anaa! SEVGİLİNİN KOLLARINDAN UMUTSUZ İŞE GİDİŞ

bülbül-dadanmış BİR BALTAYA SAP OLMAK

girdim- aa!-bir KENDİ KENDİNE GİDEBİLİRDİ

sabah BAHARDA HÜZÜN
(Daha önce Öğretmen dergisinde yayınlanmış bir yazı bu.)

-ee?-eesi-bağa-bir ATLARIN HIRSLARI VE KILIÇLARIN

tıraşımı-oldum SEVGİLİ GALATASARAYIMA AĞIT

-hadi-canım,-evet-bağa ENTERESAN K..

-göreyim-nazife BİR PSİKİYATRIN HİCRANLI DÜNYASI

-inanmıyorum!-inan BENİ ANLIYORSUN DEĞİL Mİ ?

Evden-çıktım-doğru-bağa SOSYALİZM AHLAK MODA

kalktım YAPRAK DÖKÜMÜ, DÜŞ GÜCÜ, VE RUHUMUZUN ARTI DEĞERLERİ

kahvaltımı-yaptım PSEUDO-HASSASİYET

Radikal Psikiyatri ve Hareket Grupları

Radikal psikiyatrinin ana amacı, insanların yabancılaşmayı alt etmesine yardımcı olmaktır. Bunun için diğer insanlarla gruplar halinde temas kurmak gerektiğine göre, bu grupların sağlıklı işlemesi ve yaşaması için radikal psikiyatrinin rehberliği gerekir. Radikal değişiklikler için uğraşan insanlar gruplar düzenlediklerinde, çok doğal olarak bunu otoriter ve yabancılaştırıcı olmayan bir şekilde yapmak isterler. Sonuçta ortaya çıkan grupların yapısı belirsiz ve kararsız olup, dış saldırılara karşı içsel bütünlükleri zayıftır. Hareket gruplarına yönelik saldırıların klasikleşmiş iki örneği vardır: Bunlardan biri hiyerarşilerin düzlenmesi, öteki de "Senden Daha Solcuyum" oyunudur.

SENDEN DAHA SOLCUYUM

Radikal bir örgütte çalışmış olan herkesin çok iyi bildiği bir olgudur: Süreç içinde öyle bir an gelir ki, bir ya da daha çok kişi liderlikten daha devrimci ya da daha radikal olduğunu iddia ederek liderliğe saldırır. Bunun gerçekten böyle olması, yani grubun liderliğinin karşı devrimci bir hale gelmiş olması her zaman mümkün olduğundan, böyle bir çok örgüt (çoğu durumda doğru ve devrimci çalışmalar yürüten örgütler) tamamen bu sav sonucu dağılmışlardır.

Bir hizbin liderliğe tamamen haksız yere mi saldırdığını, yoksa böyle bir grubun saldırıyı hak mı ettiğini nasıl ayırt etmeliyiz?

Bir grubun liderliğinin bir hizbin haksız saldırısına uğramasını Berne'gil bir oyun şeklinde göstermek isterim. Oyunun adı "Senden Daha Solcuyum" dur. Oyunun savı şudur: Belli bir momente sahip, devrimci çalışma yürüten bir insan grubu, her zaman, devrimci özlemleri olan, ama aslında bu tür etkinliklere girmek için enerjisini ya da cesaretini toplayamayan bir insanlar alt grubu içerir.

"Senden Daha Solcuyum" oyuncuları son derece hoşgörüsüz ve talepkar bir vicdanın (ya da anababanın) egemenliği altında olan, bu nedenle de ürkek çocuklarını iş yapmak için harekete geçiremeyen kimselerdir. Grup etkinliklerinin ve liderlerin kararlarının eleştirilmesi, devrimci çalışmanın yerine geçen birşey haline gelir. Bu eleştirellik genellikle çalışmanın düzenli olarak tartışılacağı toplantılarda ortaya çıkar ve her zaman, etkili eylemin yerini alır. "Senden Daha Solcuyum" oyuncuları ya örgütü parçalamayı

başarırlar ve iş görecek bir ortam olmadığı için ortada dolaşırlar ya da örgütün etkin liderliği tarafından örgütten atılır ve kendilerini yine hiçbir işin yapılamayacağı bir durumda bulurlar. Her iki halde de etkinlik göstermedikleri için kesin bir haklılık duyarlar ve oyun böyle biter.

"Senden Daha Solcuyum" oyuncularının şaşmaz göstergesi öfkeli olmaları, çoğu kez "Senden Daha Öfkeli" olmalarıdır; ancak bu öfke, baskılanmaya karşı etkili olarak tepki gösteren birinin öfkesinden kolaylıkla ayırd edilebilir.

"Senden Daha Solcuyum" oyuncuları hemen her zaman orta sınıfların çocuklarıdır. Bir kişinin "Senden Daha Solcuyum" oynayıp oynamadığı, diyelim bir haftalık sürede, toplantılardan başka ne kadar devrimci eyleme katıldığının basitçe değerlendirilmesiyle belirlenebilir. Yakından bakıldığında görülecektir ki, "Senden Daha Solcuyum" oyuncusunun etkinliği gerçek dünyada değil, toplantılarda entelektüel "gevezelikler" şeklinde ortaya çıkar. "Senden Daha Solcuyum" oyuncuları diğerleri tarafından uyarıldıkları ya da tahrik edildikleri zaman yıkıcı bir sevla ya da tek tük yıkıcı eylemlerle öne geçerler. Ama görülür ki, yaratıcı ya da yapıcı bir işte momentum kazanamazlar; her olumlu, canlı çabayı, kafalarında doğmadan engelleyecek olan Büyük Ana baba'nın aşırı uzlaşmazlığı nedeniyle, tek başlarına iş yapma kapasiteleri yoktur.

Bu yüzden, bu son derece bölücü "Senden Daha Solcuyum" oyuncunun, bastırılması büyük oranda zihinsel bir bastırılma haline gelmiş olan kişiler tarafından oynandığı görülmektedir. Bu entelektüel baskı biçimi, bu Calvinci "entellekt ahlakı", öyle bir bağlamda başarılır ki; toplumsal ya da ailevi zor uygulamalarının olmadığı liberal bir ortamda kişiyi bağlayan zincirler katı psikolojik zincirler ya da kafanın içindeki zincirler haline gelmiş olmuş, ama elini kolunu tamamen bağlamış ve eyleme ya da zora gerek kalmamıştır. Öfke hissedildiğinde fiziksel olarak değil yıkıcı bir konuşma şeklinde dışavurulur.

Hareket grupları yıkıcı konuşmalara özellikle duyarlıdırlar, çünkü liderleri genellikle başarılı bir şekilde ürkütülmüş ya da mistifiye edilmiştir. Unutulmamalı ki, bir oyunun oynanması için hem Kurban'a, hem de Zalim'e gerek vardır. Bu durumda Kurban, saldırıya uğrayan grubun liderleridir: normalde "Senden Daha Solcuyum" oyuncusunun zulmüne boyun eğmeye en istekli olanlar onlardır. Bu "gevezeliklere" ve entelektüel savlara yanıt verme eğilimi, bazı kültürel alt grupların karakteristiğidir; öyle ki, bir "Senden Daha Solcuyum" oyuncusu eyleme dönük olduğu belli olan bir grupta alayla karşılanır küçümsenirken; suçluluğun egemen olduğu entelijansiyanın kararlılığını etkileyebilir.

Bu oyun, baskı altındaki yoksullar ve siyahlar arasında gözlenen saldırganlığın liberal entelektüelize bir biçimidir. Kişilere yönelik suçların, en çok, baskı altındaki altkültürlerin üyeleri arasında ortaya çıktığı, iyi bilinen bir olgudur. Fanon yeryüzünün sefaleti'nde, Cezayirliler arasında gözlenen vahşi, canice ve keyfi suç eğiliminin özgürlük savaşı yerli yerine oturduğunda nasıl çözüldüğünü anlatır. Cezayirlilere kendi üniversitelerinde bile öğretilen, doğuştan suçlu oldukları sözde gerçeği, onların baskılanmalarının mistifiye edilmesinden başka bir şey değildir. Asıl gerçek şudur: Baskı altındakiler (ya baskılanmaları mistifiye edildiği için ya da baskıcılar el altında olmadıkları için) kendilerini baskı altına alanlara ulaşamadıklarında birbirlerinin boğazına sarılabilirler. "Senden Daha Solcuyum" da, olumlu, yaratıcı bir devrimci eyleme giremedikleri için engellenmiş ve mistifiye edilmiş olan baskılananların, kardeşlerinin boğazına yapışmaları olayıdır.

Devrimcilerin değer ölçüsü, yapılan iştir. Bir kişi, bir grubun liderliğinin etkinliğini ya da grubun çalışmasını sorguladığında, o kişiye sorulacak ilk soru, "Sen ne iş yapıyorsun?"dur. Çoğu olguda, eleştiren kişinin pek az iş yapan ya da hiç çalışmayan biri olduğu görülecektir. Eğer o kişi aslında toplantılardaki tartışmalar dışında da bir yığın çalışmaya katkıda bulunuyorsa, liderliğin amaçlarının ve yöntemlerinin geçerliliğine meydan okuması tartışmaya açılabilir. Bu nedenle, bir eleştirmenin gerçek iş veriminin

deniistifikasyonu, kaynaşmış bir hareket grubunun sürmesinde çok önemli bir araçtır.

Grup hareketleri üzerinde yine oldukça etkili olan bir başka sık görülen saldırı da "düzleme"dir.

HİYERARŞİLERİN DÜZLENMESİ ve LİDERLİK

İnsan türünün en büyük kötülüğü, insanın insan tarafından baskı altına alınmasıdır. Baskılama, normalde bir kişinin ötekiler adına kararlar verdiği hiyerarşik durumlar biçiminde kendini gösterir. Bütün kötülüklerin bu en büyüğünü yaşamlarından çıkarıp atmak isteyen bazı kişiler, baskının yerleşme zemini bulamayacağı, hiyerarşisiz bir toplum kurma umuduyla hiyerarşik durumları tamamen düzlediler ve liderliğin olmadığı bir toplulukta işlev görmeye çalıştılar.

En büyük kötülüğün, yani bezdirici bir yetki hiyerarşisinin, hayaletiyle insanlar bütün hiyerarşilerin düzlendiği örgütlerde çalışmaya kalktılar. "Düzlemeciler" bir örgüte girip bilerek ya da bilmeyerek hiyerarşisizlik ilkesini empoze ettiklerinde, genellikle sonunda grubun yıkımına neden oldular.

Hiyerarşileri düzlemenin yanlışlığını göstermeye ve düzlemeye karşı bir alternatif sunmaya çalışacağım. İnsanlardaki değerli liderlik niteliklerinin akıllıca kullanılabileceğine inanıyorum. Bu arada liderliğin baskıya dönüşmesi de önlenebilir.

Önce bazı terimleri tanımlayayım:

Baskı; bir kişinin, bir başkası tarafından zorla ya da zor tehditleriyle egemenlik altına alınmasıdır. *Düzleme*; en azından açıkta liderlik ve hiyerarşi görünebilirse de, grup içinde hiçbir liderin tanınmadığı ve hiçbir hiyerarşiye izin verilmediği durumdur. *Hiyerarşi*; bir insanın, öteki insanlar adına karar verdiği durumdur. Lider; bir grup içinde, diğerlerinin o nitelikten yararlanma ve öğrenme isteğine neden olan bir yeteneğe ya da niteliğe sahip olarak görülen kişidir.

Hiyerarşiler, keyfi bir savaştaki öldürücü hiyerarşilerden, anne-çocuk hiyerarşisine kadar uzanır (öğretmen ve öğrenci, erkek ve kadın, beyaz ve siyah, efendi ve köle, fabrika sahibi ve sömürülen işçi, şef ve usta, zanaatkar ve çırak arasındaki hiyerarşiler gibi.) Bu hiyerarşilerin bir kısmı yabancılaştırıcı ve insanlık dışıdır; bir kısmı değildir. Bütün hiyerarşileri, sanki hepsi insanlıkdışı ve kötüymüş gibi, aynı kefeye koymak büyük bir yanılgıdır; akılsızlıktır. Hiyerarşiler insanları iyi mi, yoksa kötü mü etkilediklerine bakarak çözümlenmelidirler.

İnsanlık için değeri açık olan ve düzlemeden yarar görmeyeceği ortada olan en az üç insani hiyerarşi vardır.

İlk ve en temel hiyerarşi, anneyle çocuk arasındaki hiyerarşidir. Bir kişinin (annenin), bir başka kişi (çocuk) adına karar verdiği bu hiyerarşiyi düzlemenin insanlığa ne yarar getireceğini anlamak zordur. Bu anne-çocuk ya da anababa-çocuk hiyerarşisi verimli olduğu doğal eriminin ötesine, çocuğun anababanın himayesine ihtiyaç duyduğu dönemin ötesine uzandığında, yani zorla ve zor tehditleriyle kabul ettirildiğinde ve büyük insan topluluklarına doğru genişlediğinde; askerlik, büyük işletmeler vb. için model haline gelir.

Büyük fiziksel acılar ve yoksunluk içinde olan (hasta, aç, yaralı, çıldırmış) bir insanla, bu yoksunluğu giderecek araçlara sahip olan bir başka insan arasındaki hiyerarşi buna benzer bir başka hiyerarşidir. Bir kişi korkunç bir fiziksel yoksunluk içinde olduğunda, bir başkasının kendisi adına kararlar vermesini isteyebilir. Yine insanların sağlığı için gerekli olan bu doğal hiyerarşi, tıp mesleği ve bunun yanında psikiyatri ve diğer ruh sağlığı profesyonelleri tarafından yaratılmış olan hiyerarşi de görüldüğü gibi zarar verici bir hiyerarşiye dönüşebilir. Yine, gereksinimin ve hizmetin, zorunluluğun ötesine geçirilmesi, fiziksel yoksunluk yokken bile hiyeraşinin korunması bu noktada insan sağlığı için değil, insan sağlığına karşı işler yapabilen hiyerarşik tıp kurumlarına yol açmıştır. Ürkütücü gelebilir, ama yaygın ve potansiyel olarak yararlı olan tıbbi bilgi, kendi kendine hizmet eden, baskılayıcı tıbbi etkinlikten ayrılırsa görülür ki, tıp kurumu yalnızca insanlığa hizmet etmemekte, ondan yararlanma potansiyelini de

engellemektedir.

Üçüncü hiyerarşi, insanlar arasındaki yetenek farklarına dayanır: Zanaatkar olabileceği düşünülen bir kişi, zanaatını öğretmek isteyen kişiye başvurur. Bir kişinin, kendisini bilgi bakımından diğerinin altına koyduğu bu hiyerarşi, her iki taraf için de istenen bir şeydir. Öğrenme ihtiyacını kabullenen ve tüm dikkatini ustasına veren bir çırak, bir beceriyi, ustasının bilgisini sorgulayan bir öğrenciden daha çabuk ve daha tam olarak edinebilir. Öte yandan, çırağının ilgisini ve onayını gören bir öğretmen de, öğrettiklerinin yaşamının en büyük ödülleri olduğu kanısındadır. Hem usta, hem de çırak bu süreçten yararlanır ve iki taraftan birinin (özellikle de çırağın) bundan nasıl zarar göreceğini anlamak zordur. Yine bu doğal hiyerarşik durum öyle bir şekilde zorunluluğun ötesine yayılabilir ki, bazı kişiler her zaman becerileri açısından diğerlerinin altında bir konumda kalırlar. Çoğu üniversitenin ve meslek okulunun temeli de budur ve yine doğal bir hiyerarşinin, baskıcı ve kötü bir hiyerarşiye doğru genişlemesinin bir örneğidir.

İnsanileştirici hiyerarşilerin ayırıcı özelliği öncelikle istemli olmaları; ikincisi de, kendi kendilerini yıkına ya da kendi kendilerine çözülme eğiliminde olmalarıdır.

Yukarıda sözü edilen yararlı hiyerarşilerin üçü de, baskıcı hiyerarşilere doğru genişleyebilirler.

İnsanlardan bulunabilen insanlık dışı hiyerarşilere yönelme eğilimi, bunların üstesinden gelmeye karar veren insanlar tarafından yenilebilir. Yine bu eğilim, insan zekası tarafından, bugün biri tüketebilen korkunç hiyerarşiler kurma noktasına kadar güçlendirilebilir de. İnsan olarak, doğal hiyerarşileri, bizi yutacakları noktaya kadar akılsızca genişletmek ya da aynı şekilde akılsızca düzleyip yok etmek ile, zekamızı kullanarak, uygun olduğunda insanileştirici, yararlı hiyeraşilere sahip gruplar yaratmak arasında seçme hakkımız vardır.

Hiyerarşi ile baskıyı birbirinden ayıran ve hareket örgütlenmelerinde çalışanlara yararlı olacağını umduğum makul bir otorite kuralı önermek istiyorum:

İnsani hiyerarşilerin temel kuralı, istemli olmaları ve kendi kendine çözülmeleridir, yani grup çalışmasının kaçınılmaz tarihsel akıbeti, hiyerarşiyi gereksiz kılmaktır.

İnsani hiyerarşilerin ikinci kuralı, liderlerin duyarlı ve sorumlu olmalarıdır.

Bir hiyerarşi istemli olacaksa, zor ya da zor tehditleri içren bir cebri ya da baskıyı dışlar. Demek ki, üyesi olunan bir harekette ya da örgütte, insanlarla ilişkili bir durumda, kimse zor ya da zor tehditleri kullanamaz. Grup üyelerinin psikolojik araçlarla sindirilmesi, grup üyeleri arasında karşılıklı koruyucu bir atmosfer geliştirilerek önlenmelidir.

Duyarlı liderler, grup üyelerinin eleştirisine açık kişilerdir. Bu yüzden liderlik, bütün grup üyelerinin liderlerle uzun süre yüz yüze temasını sürdürmesini mümkün kılacak bir büyüklüğün ötesine genişlememelidir.

Son olarak, sorumlu lider, eylemlerinin etkisini fark eden ve sorumluluğunu üstlenen kişidir. Bu ancak gözlemle değerlendirilebilecek insani bir niteliktir. Sorumluluk, liderin daha önceki eylemlerine göre belirlenir; bir dönem çalışmaları incelemeye açık olmalı ve önemli bir sorumluluk niteliği gözlenmelidir.

Liderlikte "Senden Daha Solcuyum" oyuncularıyla karşılaşınca ortaya çıkan suçluluk, düzlemeci karşısında da görülür.

Liderin kendisinden kuşkulanması, düzlemecinin en büyük yardımcısıdır. Baskıcılar bu tür saldırılara hiçbir şekilde yanıt vermezler; ama iyi liderler, temelde duyarlı ve sorumlu olmak istedikleri için, birçok kişi için yürüttükleri yararlı çalışmalarını, birkaç kişinin saldırısına izin vererek etkisiz kılabilirler. Bu nedenle liderler böyle saldırılarla karşılaştıklarında, çalışmalarını duyarlıkla sorgulamalı ve liderlikten çekilmeden önce bütün grup üyelerinden görüş almalıdırlar. Eğer bu çözümleme düzlemecilerin savlarını desteklerse, o zaman lider grupta en riskli sürecin, yani düzlemenin, ortaya çıkmasına izin vermelidir. CLAUDE STEINER

Türkçesi : HAKAN ATALAY

Hüzün de gizlenir bazen, paylaşacak kimse yoksa;

Bir yalnızlık şarkısıdır doladığın diline, gözün dalar gider uzaklarda bir yerlere, kalabalıklar içinde kaybolursun, herkesin içinde herkesten birisindir, bir telefon açarsın uzaklara, bir mektup yazarsın bir dosta, doya doya okursun eline aldığın aşk romanını, bağrı yanık bir türkücünün sesi gelir uzaklardan, birisine selam verirsin almaz, herkesten koptuğunu gözlersin, rakı da

BAHARDA HÜZÜN

yasaklanmıştır zaten, kimse okumaz şiirlerini, bir dost eli yoktur sıkıca sıkacak, oturup kimseyle yarenlik edemezsin ah... bahar da gelmiştir, mayıs bile olmuştur, bir bakarsın sicim gibi bir yağmur, bir bakarsın ortalık günlük güneşlik, bazen bir akşam serinliği, poyraz çıkmıştır serinletmek için havayı, güneş çok uzaklara doğru yol alır hiç durmadan, gecenin karanlığı, kasveti ve ah dayanılmaz yalnızlığı çöker üzerine; bağır şimdi şair: Ne anlatır şarkılar sizlere, bağır şimdi: Neden kendine özgüdür gecenin hüznü, bağır şimdi şair: Kimsesiz bir hüzün kaplar şimdi içini, bağır şimdi şair: Hiç de yakışmaz ilkyaz göklerine yıldızsızlık, bağır şimdi şair: Hüznünü bile anlatamazsın, kim paylaşacaktır seninle; her yer duvar, suratlar cehennem olmuş bir duyarsızlık dünyası, bir kopukluk evreni... Ne kaldı geriye sıcak bir yarin dokunuşlarından başka özlemlerini doyuracak... Ne ölümü ister canın ne yaşamı becerirsin doludizgin, ah hep bir sırat köprüsünde kaçarsın her şeyden, bir fahişenin yatağında yitirdiklerin... ah çocuk gönüllü divane, yaşamı hiç algılayamadın ki... Çektiğin acıyı da anlatamadın, gittiğin yolları da bitiremedin, ah şair sen şiirini bile sevgilinden gizli yazdın.

Hüzün de yaşanamıyor dost, paylaşacak kimse yoksa!

AHMET AKGÜL
(Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi)

YAPRAK DÖKÜMÜ, DÜŞ GÜCÜ VE RUHUMUZUN ARTI DEĞERLERİ

"Faşizm atılan ilk bombalarla başlamaz, her gazetede üzerine bir şeyler yazılabilecek olan terörle de başlamaz. Faşizm insanlar arasındaki ilişkilerde başlar, iki insan arasındaki ilişkide başlar..."

Ingeborg Bachmann

Dayanamadık güzlere ve sözlere. Alıp yüreğimizi uçurumlara gittik. Alıp gittiğimiz ve beklediğimiz ne varsa, hepsi adına derin nefesler çekip aceleyle söndürdüğümüz bir sigaraydı hayat (kimilerinin çoktan bıraktığı)! Dosyalar, klavyeler, klosörler, tuşlar, bürolar, fakslar, asansörler, inip çıktığımız boğucu bir düzenin notunu düştüler karabasanlarımıza: "Geldim, bulamadım. Yine arayacağım. Öptüm." Yeni Dünya Düzeni.

Kentliydik. Kayıptık... Top oynadık acıktık. Gökten bir elma düştü, pazarda elmalara döndük karnımıza saplı etiketlerimizle. En üstte en parlak alanlarımız (ya da parlatılanlarımız, hohlanılaraktan ve silinerekten pazarcının -kimse?- kirli ama mavi önlüğüne), daha altta azıcık yumuşamışlarımız ve kasanın en altında çürümüş ya da kurtlanmışlarımız: "artık aşk paradır / gönlümüzde yaradır / alnımızda karadır / bizim gibiler için / sevgi satarız / incinmiştir duygumuz"*.

Dayanamadık oyunun kurallarına. Sarıp yaralarımızı ve stratejik hatalarımızı, uçtuk. Uçtuk, masallara konduk -istikrarlı bir uçuştu ve halılar yerinden yönetiliyordu-. Yaz mıydı kış mıydı, anımsamıyorum. Kışsa hangi kıştı? Hangi kış, hangi bakış? Çoğalmaktı yaşlı taşra. Kitaplar, steteskop ve sevda. Bir de "ada" - gün olur alır başımı giderim-. Belleksiz bir mektup postada. Ya da Mendelson: Belki kış, belki yakış. Dingin bir küpeçiçeği bedeninde siyah beyaz bir an: unutmamaktı yaşlı taşra!

Unutmamaksa olsa olsa bir parantez içiydi (yine mi unutmamak muhabbeti nevrotik herif). Dayanamadık parantez içlerine. Her şey inanılmaz bir hızla öğütülüyordu. Dişlerinin arasından çok iyi tüküren bir bıçkın sosyopat gibi, susam tadına, at kestanelerine ve sokak aralarına jilet atıyordu megakent. Yerinden yönetilen halılara da! Bu ülkede artık "sürekli darbe" anlayışı içinde sessiz ve derinden bir yaprak dökümü yaşanıyordu. Ayrıca yeni bir "eylül" gereksinimi tezahür etmiyordu. Kitleler birlik ve beraberlik ruhu içinde fal açtırıyorlardı. Dokuzyüzlü telefonlarla tahrik oluyor, "sıcağı sıcağına"yı seyrederken orgazm oluyorlardı. Olamayanlar hemen "ala orgazm" servisini arayıp ötekileri yakalamaya çalışıyorlardı. Zaten yakalayan yakaladığını hallediyordu, bunu adına da "serbest piyasa düzeni" deniyordu. "Halkımız" onu çok seviyordu, onun alternatifi yoktu, grekoromeni filan da yoktu. O bir zaruretti. Dayanamadık zaruretlere ve sefaletlere!

Acı çektik. Mutsuz olduk. Huysuz olduk. Geçit yok, kahrolsun filan derken, hiç fark etmedik, asıl ve en çok içimize, ilişkilerimize düştüğünü Guerniko'ya atılan bombaların! Hiç sormadık kendimize, ruhumuzun artı değerlerine sahip çıkabildi mi diye! Hiç söylemedik kendimize, meğer maskelerimizde gizliymiş faşizm diye!

A.HALDUN SOYGÜR

*Vasıf Öngören'in Asiye Nasıl Kurtulur oyununda Sermayenin Türküsü'nden

SEVGİLİ GALATASARAY'IMA AĞIT...

Galatasaray-Barcelona maçında, Numaralı tribünün sol tarafında, geniş bir taraftar topluluğunun hissiyatını yazıya tercüme eden bir bez afiş vardı: "Siz hala Annenizin Liginde mi Oynuyorsunuz ?"
Galatasaray taraftarlarının, diğer tüm taraftarlar üzerinde büyük etki yapan bu hissiyatı, önümüzdeki yeni "dönem"i anlatıyor...
Ön-işaretleri ise, daha ilk haftalarda ortaya çıkıyor: Bahsedilen milyarlarca liralık gelirler, beraberliklere, galibiyetlere verilen primler ve şov organizasyonunun tüm gerekleri. Saymaya başlayınca bile insanı ürkütüyor: Hilton tuvaletler, ayrılmış koltuklar, boyalar-badanalar, polis kordonları, motorsikletli trafik ekipleri, kolluklu görevliler, UEFA amblemli formalar, özel logolar, kapalı devre TV yayını, ışıklandırma standartları, özel naklen yayın kabloları, sayısız kamera, sponsorlar, flamalar, özel localar, basın için müthiş alanaklar (onlarca faks aleti, karanlık odalar, telefonlar), Her maç öncesinde bastırılan özel ve renkli broşürler, özel biletler, artık 200.000 TL'si en ucuza olan bilet fiyatları...
Bu iş bununla da kalmıyor, kalmayacak...
Seyirci de değişiyor. Galatasaray maçlarının seyircisi, ülkemizin geleneksel futbol seyircisi ortalamasının dışına çıkıyor. Üst ve orta sınıftan daha çok temsilci, tribünleri sarıyor. Eski ve Yeni Açık seyircisi, artık kendi tezahüratlarına katılmayan Numaralı'ya "sosyete, sosyete... şıngır mıngır sosyete" diye bağıramıyor. Çünkü, bütün bu zafer sarhoşluğunun ortasında herkes biliyor ki, kısa bir süre sonra eski açık-yeni açık diye ayırımlar kalmayacak... Çünkü Galatasaray'ın kendi yaptıracağı stadda "açık" bir tribün olmayacak...
Köfteciler, kokoreççiler, 10 günlük poğaçalar da olmayacak... Barcelona maçında da şahit olduğumuz gibi, onlar "sınırın ötesinde" yer alacak, sınırın bu yanında ise "havası alınmış plastik poşetlerde tazeliğini bilmem ne kadar gün muhafaza eden" sandviçler, barlarda ve cafelerde nescafe-expresso vs. gibi yiyecek-içecekler, üstelik de istendiği an ulaşılabilir olacak.
"Çilekeş ve Cefakar seyirci" kalmayacak. "Değerli Taraftarlarımız" olacak. Yeni seyirci "sahaya yabancı madde" atmıyor. Tezahüratın yeri ve zamanı olduğunu düşünüyor. Parasını ödediği bir gösteriyi seyretmek istiyor. Gerekirse, İngilizce slogan söylüyor. Hakemle fazla uğraşmıyor. Arabasına park yeri istiyor. 5 dakika önce gelmek ve yerini boş bulmak istiyor.
"Cefakar seyirci" için dayanılmaz şeyler bunlar...
O bez afişi yazanlar, onu asmak için Numaralı'ya daha şimdiden büyük kavgalarla girebildiler. Yarın oraya da giremeyecekler. Yeni seyirci, görevlilerin eşliğinde, Numaralı'ya yeni Galatasaray'ın dev bayrağını askeri disiplin içerisinde, gerektiği yerde, gerektiği zaman, gösteri mahiyetinde açtılar, kapadılar. Kulüp onayını alan İngilizce afiş sabahtan asılmıştı bile. "Öbürleri", kısa bir süre sonra, şimdiye

kadar içinde olduğundan emin oldukları bu "camia"nın kısa bir süre sonra "fazlalık" unsurları olacaklar. "Yeni-Türk" değiller. Olamayacaklar da... Paraları olmayacak. Kültürleri hep sınırlı kalacak. Hiçbir zaman modernleşemeyecekler.(*)

Daha çok şey göreceğiz.

Adnan Polat'ı mumla arayacağız. Yeni düzende artık ismi çıkmış, her sorunun ve çözümün onda toplandığı işbitirici yöneticilere de yer olmayacak. Hürriyet'in "Eleman Aranıyor" ilanlarının birinde "Yüksekokul mezunu, çok iyi düzeyde İngilizce bilen, en az 5 yıl yöneticilik yapmış, vs. Kulüp Yönetici olarak yetiştirilecek eleman aranıyor. Başvurular kesinlikler gizli tutulacaktır" türünden ilanların altında Galatasaray'ın adıyla karşılacağız. Kanımız donacak. O zaman, spor sayfalarının yıllık mutad haberlerinden olan "Fulya'da, Florya'da, Dereağzı'nda çalışanlar aylardır maaş alamıyor" türünden haberleri unutacağız. Profesyonel yönetici yeni "show"u tam mesai olarak organize edecek. Maaşlar takır takır ödenecek. Her yer tertemiz olacak. İdman basmak önce ilketlik olacak, sonra unutulacak. Antrenmanı izlemek çocukların işi olacak.

Futbolcular daha da değişecek. Bugün Rıdvan'ın başka bir kulübe gitmeme inadı, bize yarın inanılmaz bir olay gibi gelecek. Galatasaray'dan Fenerbahçe'ye bir futbolcunun gidişi bugünkü çapta bir olay olmaktan çıkacak. Hepimiz bu tür transferleri gayet "makul" karşılayacağız. Futbolcular, "gece hayatlarını" izlemeyi kendilerine görev edinen taraftarlardan kurtulacaklar. "Zeki, çevik ve ahlaklı" olacaklar.

Yaşanan değişimin bugüne kadar farkında olmayan Spor Basını da, kısa bir süre sonra çıkmazını aşabilmek için "yeni-uzman"lara ihtiyaç duyacak. Can Bartu'lar, Turgay Şeren'ler, İslam Çupi'ler ve tüm duygularıyla yazanlar gidecek. Yerlerini rasyoneller, soğukkanlılar alacak. Ortalığı Doğan Koloğlu'nun "Futbol ve Teknik" yazıları dolduracak.

Galatasaray'ı diğer takımlar izleyecek. Süleyman Seba gidecek, yerine briyantin saçlı biri gelecek. Beşiktaş Çocukları hırslarından, Tugay sevincinden ağlamayacak. Fenerbahçe seyircisi, yağmurda, çamurda tribünleri doldurmayacak...

Milyarlarca liranın döndüğü, seyir zevkinin bedelinin ağır ödendiği, "taraftarlığın" anlamını yitirmeye başlayacağı bir döneme gireceğiz. Maça gitmek için ufak çapta bir servetin gerektiği, maçı TV'de seyretmek için de parayla kanalın şifresini satın almamız gereken bir dönem olacak bu...

Yeni Futbol Düzeni, yeni yönetimi, yeni taraftarı, yeni basını ile yenilerin işi ve hobisi olacak.

Futbol da elden gidiyor. Ve bunu Cimbom'um yapıyor...

MEHMET ŞENOL

(*): Barcelona maçı. Tribünlerde dağıtılan bir broşürde Şampiyonlar Ligi için üretilmiş bir tezahürat yazılı. Söz ve Düzenleme ile Finans ve Organizasyon'un "sorumluları"nın yazılması da ihmal edilmemiş. Beste biraz "zor", söz oyunları da var. Bestenin "asıl sahibi" olan kültürlü (Liseli) Kapalı, Eski ve Yeni Açık'a şarkıyı öğretmeye çalışıyor.... Önce Eski Açık'la birlikte deniyorlar. Olmuyor, cefakarların dili bir türlü "ne de Barcelona" mısrasını besteye uygun söylemeye dönmüyor. Kapalı umudunu yitiriyor, Yeni Açık'a dönüyor. Onlar da beceremiyor... Bunun üzerine Kapalı şarkıyı kendisi söylüyor.. Eski ve Yeni Açık bozuluyor ve "dillerinin döndüğü" eski bir şarkıyı hırsla birlikte söylüyor...

PSEUDO-HASSASİYET

"yaa maalesef çok hassasım abi,
ne yapayım ?"

"Yaa... maalesef çok hassasım abi. Ne yapayım?"
Bu cümle sık sık duyulur, muhabbet ortamlarında. Hassasiyet, konuşmanın bir yerinde araya sokuşturulur. Sohbetin sonlarına yakın yer alması daha sıktır. Cümlenin ardından olumsuzluk taşıyan bir ifade kalır kulağınızda. Acıma duygularını harekete getiren bir "çaresizlik" vurgusunu da ruhunuzda hissedersiniz. Hassas olmaktan derin bir memnuniyetsizlik duyulmaktadır.
Ama dikkat! Alışkın kulaklar bu çaresiz, perişan, memnuniyetsiz cümlenin içinde belirgin bir övünmenin nasıl usulca saklandığının farkına varabilir. Duyulanın ötesinde, fark edilenin arkasında gizli kalmış bir kendine pay çıkarma vardır. Sözü edilen şey, herkeste bulunmamaktadır. Ama sizde (hassaslarda) mevcuttur. Dinleyenleriniz, bu durumun farkında değildir. Bu nedenle onlara tüm diğer iyi vasıflarınızın yanında, "hassas" olduğunuzu da bildirmeniz gerekir. "Hassasiyet", *nasıl olduysa* gizli kalmış, keşfedilmeyi bekleyen özelliklerinizden biridir. Peki, bu bir alın yazısı mıdır? Bir *birey* olarak varlığınızı yükselen değerler ile idame ettirirken "hassaslık" neden size bulaşmıştır? İkinci soru: insanlar neden hassas olduklarını kamuoyuna açıklama gereksinimi hissederler?

Çevreden artı puanlar toplama arzusu, hassaslığa dair bu "zorunlu" açıklamayı gerektirmektedir. Çünkü hassasiyet muhabbet ortamlarında her zaman iyi prim yapar. Yaratılan -üretilen- hassasiyet, onsuzlaşan toplumda kolay pazarlanır. Biraz kaleme aşinalık, biraz be-

ceri ve parlak sunuşlu pseudo-hassasiyet ile kitaplarınız best satar.

Hele, bugüne kadar hemcinsleriniz kadar acımasız olup, toplumu ve insanları yeterince sömüremediğinizi düşünüyorsanız, hassasiyet iyi bir mazeret olacaktır, şüphesiz! Veya usul, usul işinizi yürütürken elinizde olmayan nedenlerden dolayı tökezlediğinizde, "hassasiyet"inizi bahane göstermek, başarısızlığınızın üstünü mükemmel örtecek bir araçtır.

Hassaslık, neden memnuniyetsiz bir ifade ile dışavurulur? Utanç verici, yüz kızırtıcı bir özellik midir? Yüz kızartmaz, ama yeni dünya düzeninde zayıflık işaretidir. İş ilanlarında belirtilmese de, prezantasyon çağında aranan özellikler hassasiyet gibi zayıflıklar değil, "kuvvetli", "realistic", "rasyonel" olmaktır. Hassaslık iş hayatı, kariyer, yükselmek, güç ve başarı (!) için tehlikeli ve gereksizdir. Ama, duruma göre lafın içine biraz memnuniyetsizlik katmak, aynı anda iki ayrı mesajı birden vermek için bulunmaz bir fırsattır.

Nedir bu hassasiyet? Türk Dil Kurumu sözlüğünün sararmış sayfalarında hassas için "duygulu, duygun, duyarlı, içli" diye yazıyor. Anlaşılan, insanlar duygusuz, duyarsız, katı yaratıklar. İçlerinden sadece bazıları aç gezenlere, evsiz kalanlara, ezilenlere, sürülenlere, tarananlara, acımasızlıklara, haksızlıklara, yakılanlara çok üzülüp hassasiyet mertebesine ulaşabiliyor.

Şimdi konuya başka bir yerinden eğilip, eteğinin altından bakalım. "Akıl hastalar"ının aileleri, onların hastalanmadan önceki hallerini tarif ederken çok zeki ve hassas olduklarından dem vururlar. Şimdi bu noktada, halkın kendi buluşlarına ve yarattığı dile inananlar için olduğu kadar, karşıt görüşte olanlar için bile, bu saptamadan yola çıkarak bazı varsayımlar ileri sürülebilir. Bunlardan birincisi, zeka ile hassasiyet arasında güçlü bir ilişkinin yadsınamaz varlığıdır. İkincisi, demek ki aklını kaybedip deli olmanın nedenlerinden biri de hassas olmaktır. Yani, hassas olmama başarısını gösterenler normaldir ve hastaneye gitmeleri için herhangi bir neden yoktur. Gördünüz mü karşımıza çıkan korkunç tabloyu? O zaman toplumsal ruh sağlığını korumak için yapılacak şey çok basit gözükmektedir. Hassas olmamayı, çocuklarımıza okul sıralarından, televizyon karşısından, oyun city'lerinden öğretmek!

Durun, daha bitmedi. Tedavi gören hastaların çoğu ise, duygularının olmadığından, rahat ağlayamadıklarından, teessüriyet kaybından yakınırlar. Şimdi şöyle bir genelleme yapabilir miyiz? Dışarıda çok hassas oldukları için hastalanıp hastaneye getirilenler, aslında yeterince hassas olmadıklarını düşünmektedirler. Acaba bu nedenle mi bu insanlar hastalanmışlardır veya hasta oldukları iddia edilmektedir?

Bu konudaki hassasiyetimin kusuruna bakmayın....

KÜLTEGİN ÖGEL

DİL VE ZAMAN

Dile, içerdiğini: esaret ilişkisini veren şey içindeki bellektir. Buna kısaca zaman deriz. Çünkü biz zamanı kendi belleğimizle değil yapıp etmelerimizi ayırdeden bir alan olan dille duyarız ve bu yüzden onu ele geçiremeyiz. Bu bizim duygumuzdur, sözler ise kendilerinden sonra geleni çağıran ve öncekileri içeren bir tarza sahiptir. Bu içerme ilişkisine bir silsile hali veren bizim duygumuzdur. Duygularımızın bazılarını sözlerle ifade ederiz. Önceden ne manaya geldiği içinde hangi mecazı taşıyacağı üzerinde ortaklaşılmış sözlerle. Bu sözlerin grift dünyası içerdiği bellekle bizim duygularımızla oynar, onları oluşturur, yineden oluşturur ve değiştirir. Söylemek isteğimizi söyleyemeyiz. Oysa söylemek istediğimiz söylerken oluşur. O zaman dimağımıza döner orada renk melodi ritm ararız. Sakın ha! acele etmemeliyiz. Her mutabakat alanı gibi dil de bulunduğu anda yeniden oluşur. Onda kaçınılmaz olarak zaman yoktur. Ama tek tek sözlerde zaman kaçınılmaz olarak vardır. Aynaya baktığımız zaman geçen yıllar gözlerimin kenarlarında çizgiler oluşturdu dememeliyiz komadine de bakmalıyız kapısı açık kalınca benim çizgilerim oluyor komodinin kapısını kapatmalıyım diye düşünmeliyiz. Yüz milyonlarca yılla ölçtüğümüz zaman boyunca; bu, gün'dür dediğimizde doğan her güneşin ayrı bir nedeni olabilir, bu düşünceye açılmalıyız. Her zaman aynı güneşin doğması için tek bir an gerekir çünkü. Dili bir bitiştirme fonksiyonu olarak kullanmamalıyız. Zamanı dille yaratıyoruz, biz neden bunu anlamıyoruz? Sevgiyi sözlerle taşırsak eğer içlerinde yılgınlık ve öfke: tutku taşırlar. Eğer nefreti taşırsak sözlerle, içlerinde yılgınlık ve sevgi taşırlar; yapıp etmelerimizden bizi ödünç alırlar, bizi başka başka anlara iade ederler, meraksız bir şaşkınlık içinde bırakırlar. Biz deriz ki ben sana küstüm deriz. Biz neden söylemediğimiz şeyleri suskunluk anlarına taşır yine de susamayız? Söylenilmeyende bıraktığımız alanı gizli dile: suskun zamana taşırız. Peki susabilir miyiz? Evet susabiliriz. Anlayacağınız zaman size anlatacağım ama eğer anlamazsanız anlatamam.

önceden düşünüp sonra söylemey'iz eğer düşünmüşsek söylediğimiz zaman düşünmüşüzdür. Eğer öyle değilse önceden düşünülmüş şeylerin tortusunu başka bir ana taşmışsızdır hiçbirşey yapmış olmayız. Gözyaşından başka birşey kazanamayız böylelikle

SEVGIYI SÖZLERLE TAŞIRSAK EĞER IÇLERINDE YILGINLIK VE ÖFKE: TUTKU TAŞIRLAR. EĞER NEFRETI TAŞIRSAK SÖZLERLE, IÇLERINDE YILGINLIK VE SEVGI TAŞIRLAR; YAPIP ETMELERIMIZDEN BIZI ÖDÜNÇ ALIRLAR, BIZI BAŞKA BAŞKA ANLARA IADE EDERLER, MERAKSIZ BIR ŞAŞKINLIK IÇINDE BIRAKIRLAR. BIZ DERIZ KI BEN SANA KÜSTÜM DERIZ. BIZ NEDEN SÖYLEMEDIĞIMIZ ŞEYLERI SUSKUNLUK ANLARIN ATAŞIR YINE DE SUSAMAYIZ? SÖYLENILMEYENDE BIRAKTIĞIMIZ ALANI GIZLI DILE: SUSKUN ZAMANA TAŞIRIZ.

Ben şimdi öleceğim dilim havada duran bir yaprak olacak, su yorumlaycak, suskun kalacak yine de, yüzünde çizgiler olacak; bu onun hali olacak anlatımı değil, siz bunda bir neden aramayın tabii tesadüf deyin ben o zaman sizi seveceğim, düşeceğim, bir taşa rengimi vereceğim içinizden en komik olanı taammüden tam tesadüf diyecek hepiniz güleceksiniz ben içinizden seçeceğim, geldiğim zaman söyleyeceğim. Dilde bir anlatım örgüsü var biz herşeyi ona tedavül ediyoruz; dokunmalarımızı da, harita yapmaya çok meraklıyız, kendi yerimizi işaretlemekten kaçınmak için bu: ben yaprakken bir filme düşeceğim, şapkanızın altına gireceğim saçlarınızın üzerinde bir yaprak, üzerinde şapka, üzerinde Bremen Mızıkacıları. Ben dilim olacağım. Esaretimin alanını sonsuzlaştırarak mutlaklaştıracağım ayırdeden kalmayınca esaret kalmayacak. Çok eskiden okudum 'herşey zıddıyle kaimdir diye' söylenen şeylerin yanlış olduğunu gördüm ağladım artık düşüneceğim.

Başka birgün bir kız görmüştüm, eteklikli, kitaplarını yolda gelirken atmıştı, görmüştüm. Dikkatle gökyüzüne bakıyordu ben önce önemsemedim, çok dikkatli bakıyordu, gözlerini kısıyordu ellerini kaldırınca rüzgar çıktı kaşlarına baktım yağmur yağmaya başladı nasıl da seviniyorum başka zaman böyle olmadı. Oradan koşarak uzaklaştım O benim yazımı okuduğunda bana rüzgar gönderecek ellerini kaldırmadan: ben merakla şaşıracağım. böylece merakım hep aynı kalır. Şaşkınlığım sürer gider. Ama eğer kertenkele olursam duvarların içi aydınlıktır. Ben kertenkele olmak istemem.

SERDAR KOÇAK

SOSYALİZM AHLAK MODA

Çünkü onlar ki yalnız kendilerinde gömülü
Yüzlerinde dağa çıkmışların yüzü var.
E.Cansever

Gotha Programının Eleştirisi'nde Marx 'herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre' ilkesini tartışırken şunları söyler: "Ama bu ilerlemeye karşın, eşit hak, hala burjuva sınırlar içinde kalmaktadır. Üreticinin hakkı, sunmuş olduğu emekle orantılıdır; buradaki eşitlik, emeğin ortak ölçü birimi olarak kullanılmasından ibarettir... Bu eşit hak, eşit olmayan bir emek için eşit olmayan bir haktır. Hiçbir sınıf farkı tanımaz, çünkü her insan bir diğeri gibi bir emekçidir: ama bireylerin yeteneklerinin eşitsizliğini açıkça tanır ve verim kapasitesini doğal bir ayrıcalık olarak kabul eder. Demek ki bu, özünde, her hak gibi eşitsizliğe dayanan bir haktır... Ama bu gibi kusurlar uzun ve sancılı bir doğumdan sonra kapitalist toplumdan çıkıp geldiği şekli ile komünist toplumun birinci aşamasında kaçınılmaz şeylerdir... Komünist toplunun daha yüksek bir aşamasından, bireylerin işbölümüne ve onunla birlikte kafa emeği ile kol emeği arasındaki çelişkiye kölece boyun eğişleri sona erdiği zaman; emek, sadece bir geçim aracı değil, ama kendisi birinci hayati gereksinme haline geldiği zaman; bireylerin çeşitli biçimde gelişmeleriyle, üretici güçler de arttığı ve bütün kolektif zenginlik kaynakları gürül gürül fışkırdığı zaman, ancak o zaman, burjuva hukukunun dar ufukları kesin olarak aşılmış olacak ve toplum, bayraklarının üstüne şunu yazabilecektir: 'Herkesten yeteneğine göre,

"İHTİYACIMIZ OLAN YENİ BİR AHLAK ÖĞRETİSİDİR VE BU AHLAK, ÜSTÜNDE HALELERİYLE BİR GARİP CENNET KUŞUDUR."

herkese gereksinmesine göre.'

* * *

Tez şudur (biraz kabalaştırarak söylüyorum): "İhtiyacınız olan yeni bir ahlak öğretisidir ve bu ahlak, üstünde haleleriyle bir garip cennet kuşudur. Garip ve cennet sözcükleriyle de dile geldiği ölçüde bu ahlak'ı zihnimizde kurmaya, anlamaya çalışırken bir hayli zorlanıyoruz."

Sosyalizmin mevcut teorik/pratik güçlükleri, bağlamlarından kopartılarak, şekilsiz bir yığın haline getiriliyor ve sözkonusu tezin doğrulanması işlemine dahil ediliyor. Mevcut sorunların aşılmasının garantisi, Marksizm'e böylesi muğlak bir ahlak 'teorisi' bitiştirmeye indirgeniyor vb. vb.

Adaletli bir okumayla görülecektir: Yukarıya alınan uzun yazısında Marx iki aşamalı bir hak/adalet dizgesi kuruyor. Birinci düzeyin açısından kapitalizm-kapitalist sömürü-alçaklık; adaletsizlik/haksızlık kategorileri içinden mahkum edilerek, 'herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre' ilkesine varılıyor. Sınıfsız toplumun daha yüksek bir aşamasından bakıldığında aynı adalet/hak durumu yetersiz bulunarak ünlü formülasyon yapılıyor: 'Herkesten yeteneği ölçüsünde, herkese ihtiyacına göre'. Kaldı ki, Marx'ın bütün eseri boyunca sebat eden konum şudur (gören görüyor): Kapitalizm asıl olarak insanın kendini tümüyle gerçek kılmasının ve bütün potansiyellerini özgürce geliştirmesinin temel engeli olduğu için haksızdır/adaletsizdir. Aynı biçimde komünizm de insanın bütünsel insan olduğu, çok yönlü yaratıcılığı içinde potansiyellerini aktüelleştirebildiği toplum olarak tasarlanır.

Ahlaktan murad edilen, eğer her duruma uygulanabilen evrensel birtakım kurallara uyarlı olarak, koşullarından ve eylemlerinin sonuçlarından bağımsız bir dizi hakka insanların sahip olması ise, o zaten insanların özgül ihtiyaçlarını çoğu zaman ıskalayabilen ve temel sınıf çelişkilerini ihmal ederek perdelemeye çalışan, bir hayli eksik/yanlış bir tavır olarak Marksizm'in temel teorik çerçevesi açısından konu-dışıdır.

Bütün bir Marksist/sosyalist geleneğe, birikime ve deneyime rağmen; hala bir başlangıç noktası takıntımız varsa ve bunu muğlak bir ahlak öğretisi biçiminde tasarlamak eğilimindeysek, hiçbir durumda adaletsiz davranmayarak başlamayı öneriyorum.

* * *

Klein'yen psikoanalizin anlaşılır kılınmasının anahtar kavramlarından birisi de ahlaktır. Klein'a göre; psiko-seksüel gelişim evreleri, birbirinden kesin bir biçimde ayrılabilen, ardışık evreler değildir. Daha çok birbiri üstüne binmiş ve iç içe geçmiş haldedir. Evre terimi, bir dizi anksiyete ve savunma örüntüsünü ve grubunu temsil eden pozisyon, terimi ile değişti-

"BİR BAŞLANGIÇ NOKTASI TAKINTIMIZ VARSA VE BUNU MUĞLAK BİR AHLAK ÖĞRETİSİ BİÇİMİNDE TASARLAMAK EĞİLİMİNDEYSEK, HİÇ BİR DURUMDA ADALETSİZ DAVRANMAYARAK BAŞLAMAYI ÖNERİYORUM"."

rilmiştir. Temel iki pozisyon paranoid-şizoid ve depresif pozisyonlardır.

Paranoid-şizoid pozisyon, kendilik'in (self) asıl obje olarak varolduğu durumdur. Burada düşünce ve duygu, bebek (infant) tarafından düşünülen ve hissedilen olmaktan çok, bebeğe vaki olan olarak tasarlanır. Bu dönemde bebeğin merkezi korkusu paranoid bir korku olarak vardır. Bebek kötü objelere ilişkin tehlikeyi savuşturmak için onların imajlarını kendilik'ten ve iyi objelerden ayrı ve yalıtılmış halde tutar. Böylece iyi objelerin ve iyi duyguların kötü obje ve duygulardan ayrılması bu dönemde bile (yaşamın ilk aylarında yani) vardır. Paranoid-şizoid pozisyondan depresif pozisyona geçişle birlikte öznel "ben" (I) ortaya çıkar. Bu poziyonda, annedeki acı/hasar ile bebeğin anneye ilişkin saldırg n (agresif) fantezileri arasında bir bağ olduğu düşünülür. Bebek fantezisinde anneyi imha eder, sonra da bu hasara ilişkin endişe ve pişmanlık duyar. Yaşanan acının ve iyilik halinin anne tarafından da yaşandığı ve bu halin olması/olmaması sorumluluğunun taşındığı bu asli ilişkideki iyi ve kötü arasındaki ayrım (acının ve iyilik halinin anneye yaşatılması ve bunun önüne geçilmesi imkanlarına sahip olunduğu duygusu) en genel ahlaki ayrımın da temelini oluşturur. Diğer yandan, sevilen objenin zedelenebilirliğinin bu keşfi yeni bir zihin durumudur ve burada kayıp ve acının, kendilik'in (self) kendi içinde taşınması yeteneği zuhur etmiştir artık. Başka türlü söylenirse, kendilik'in dışarıdan yıkılması korkusunu içeren paranoid anksiyeteden (paranoid-şizoid pozisyon), başkalarının kaderine ilişkin korkuyu/endişeyi içeren depresif anksiyete durumuna bir geçiş sözkonusudur. Bu düzeydeki eşzamanlı diğer süreç, depresif anksiyete ve suçluluğun telafi aracılığıyla aşılması girişimidir. Yani restore edici fantezi ve davranışlarla annedeki hasarın/annenin telafi edilmesidir.

"BİR BAŞLANGIÇ NOKTASI TAKINTIMIZ VARSA VE BUNU MUĞLAK BİR AHLAK ÖĞRETİSİ BİÇİMİNDE TASARLAMAK EĞİLİMİNDEYSEK, HİÇBİR DURUMDA ADALETSİZ DAVRANMAYARAK BAŞLAMAYI ÖNERİYORUM"

Kısacası; temel bir iyi ile kötü arasında ayrım yapabilme, ve bu ayrımın ve belki seçimin sorumluluğunu taşıma yetisi başından beri vardı/var.

* * *

W. Benjamin moda konusunda der ki: "Ama günümüzde moda bireysel değil, toplumsal nedenlere dayanmaktadır ve modanın özünün kavranabilmesi, bu toplumsal nedenin doğru saptanmasına bağlıdır. Bu neden, toplumdaki yüksek sınıfların alt sınıflardan, daha doğru deyişle orta sınıftan kendini ayrı tutabilme çabasıdır... Moda önce toplumun yüksek kesimlerinde doğar, sonra orta kesimlerce taklit edilir. Moda aşağıdan yukarı değil, yukarıdan aşağı uzanan bir çizgiyi izler."

Moda şimdi 'kadim' sosyalizm-düşmanlığı üstüne binmiş, arsız bir kapitalizm hayranlığı-

dır. Olmaması gereken yerde, aşağıda olduğu ölçüde modadır.

"Modalar, unutulmuşluğun yıkıcı etkilerini kolektif ölçüler içerisinde dengelemeleri öngörülen ilaçlardır."

Şimdi sarf edilen sözün dolaşımda kalmasının, itibar görmesinin garantisini sağlama işleviyle donatılmıştır.

"Modanın yaşama süresi, yaygınlaşma hızıyla ters orantılıdır." Kapitalizm-moda ilk kez bu denli nüfuz etmiştir ve yaygındır.

* * *

Marksizm'in temel ampirik tezlerinden birisi basitçe şudur: Yeryüzündeki açlığın, yoksulluğun, esaretin, gereksiz insan acılarının kaynağı kapitalist toplumlardır. Sosyalist toplumun kurulmasıyla bu durum nihayete erecektir. Sosyalist alternatifin gerekçesi de budur. Eğer tezin birinci kısmı doğruysa, sosyalizmi seçmek için iyi bir nedeniniz var demektir. Bu düzeyde tayin edici olan bir ahlak öğretisi vb.' ne olan ihtiyaç değil, o ampirik tezin ve başkalarının tartışılmasını da dışlamayan temel bir iyi/kötü ayrımıdır.

Bir dizi teorik/ampirik açmazı/sorunu alt alta sıralar ve bunu temel bir iyi/kötüyü (bir kez daha; ahlak iyi ve kötüyü ayırt etmek ve seçmek yetisi ve o seçimin sorumluluğunu üstlenmek cesareti ve namusudur) muğlak bir ahlak öğretisi vb. ardında bulanıklaştırmanın (bulanıklaştırmanın ajanları değişik olabiliyor) nedeni haline getirirsek, o sorunları pozitif anlamda çözmeye matuf bir çabadan söz edemeyiz.

"BİR BAŞLANGIÇ NOKTASI TAKINTIMIZ VARSA VE BUNU MUĞLAK BİR AHLAK ÖĞRETİSİ BİÇİMİNDE TASARLAMAK EĞİLİMİNDEYSEK, HİÇBİR DURUMDA ADALETSİZ DAVRANMAYARAK BAŞLAMAYI ÖNERİYORUM"

Tekrarlıyorum: İhtiyacımız olan bir ahlak öğretisi vb. değil, bir insanca duyarlılık, namus ve onur denen şeyin insanlar olarak içten duygusuna sahip olma. Dün de ihtiyaç olan buydu ve o yeryüzü kahramanları bunu bilerek o ihtiyaca hayatlarıyla karşılık olmaya çalıştılar. Bu topraklarda iyi olanı bilmenin ve seçmenin bedeli hala -garip bir biçimde- hayat ama zaten. Diğer yandan, bilenler biliyor ki, o onur, namus ve cesaretin sağladığı derinlik -ahlaki yetkinlik- ve o derinliğin imkan ve potansiyelleriyle yenilginin ve ihanetin bütün can yakıcı sonuçlarını kendi içlerinde, yalnızca kendi içlerinde eriten/silen onlar, ve onların adı, bu topraklarda da insanlığın tarih-öncesinin sonlanışı hizasına yazılacak/yazılıyor.

* * *

Hani gelir konar ya yüreğimize bazen bir söz, bir şiir, bir dokunuş, bir bakış, bir cesaret, sığılmaz olur içimiz; başaracağız dedirten. Başaracağız, zira başka bir insani varoluş tarzı yok:

İçimizdeki iyinin hatırına hiç olmazsa azıcık dikkat edebiliriz; çoğu zaman bu zihin kertesi ya sosyalizm ya barbarlıktır. Ahlaklı olma halinin de (ister baştan sona, isterse sondan başa doğru okunsun) tayin edici kertesidir, vesselam.

ERDOĞAN ÖZMEN

ATLARIN HIRSLARI VE KILIÇLARIN

Karıncaların bile seviştikten sonra banyo yapacak suyu bulamadıkları kuraklığın beşinci yılıydı. İnsanlar ayın dünyanın hep bir tarafına çakılı kaldığını, bütün sular o yönde toplandığı için diğer yüzün büyük bir kuraklık yaşadığını zannediyorlar, geceleri duydukları su seslerinin, ağız şapırtılarının ise dudaklarını dünyanın yüzüne dayayıp doyana kadar suyunu içen bu küçük uydudan geldiğini düşünüyorlardı.

İnsafsız yoklukların sarsılmaz dirençli adamları gökyüzüne baktılar, yine tek bir bulut göremediler. Ambara yöneldiler, kalan son buğday tanelerinin sayılabildiğini fark edince, dalında olgunluktan çürüme durumunda olup her an toprağa düşüp yok olabilecek bir meyve gibi sallanan gerçekliği sezdiler. Ve kehaneti nesnelerden, ambardan, buğday tanelerinin sayılabilirliğinden, beşinci yılın sonunun bulutsuzlu-

ğundan sağdılar. Her varolan nesnenin, bir başkasının geleceğini içinde tuttuğu gibi bir inanca sahiptiler. Kader denilen zamandaki yol haritası belki bir yanardağın ağzından içeri düşen bir tahta masada, belki de gece komşumuzun uyurken inip kalkan göğsünde onunla soluk alıp verirdi. Ahırlara yöneldiler, atların dört nalını da kontrol ettiler, atların dördüncü nallarının olmadığını, dördüncü bacaklarının dizkapağından aşağısının olmadığını, yeryüzünün koşma eylemine düşman hastalıklarının biri yüzünden kestiklerini hatırladılar. Evden, üç yıl boyunca tahtadan sabırla oyarak yaptıkları takma bacağı getirdiler, atların bacağıyla birleştirdiler. Tahta bir bacağa iliştirilen takma bir at, kusursuz bir uyumdu. Eve gittiler, duvarda asılı kılıçları ellerine aldılar. Hemcinsleriyle çelişmeden geçen birkaç yılın çeliği peynire çevirdiğini gördüler. Peynirin çeliğe geri evrimini sağlamak için yapay düşmanlar yarattılar, boşlukta görünmezliğin kalbine, karaciğerlerine hamleler yaptılar. Eylem eşyanın bir şeyler hatırlamasını sağladı ama yeterli değildi. Kılıçları yeniden alevlerden geçirdiler, boş geçen yılların tekrar hassaslaştırdığı sinir uçlarını yaktılar. Değerli suyu cömertçe kullanıp çeliği beslerken, "Birkaç yıl daha devinimsiz geçseymiş bir şaire dönüşecekmiş nerdeyse." diye söylendiler.

Toprağın kırmızı sıvılarla sulanması ya da atmosfere ölen ve öldüren derinin buharlarının karışması yüzünden olmasa da, savaş eyleminin içinde yer alan ve ne olduklarını tam kestiremedikleri bir şey hava koşullarına etki ediyordu.

Yeryüzünün varolan sadece iki ülkesinin yüz biner ailesinde susuzluğu sona erdirecek savaşın telaşı yaşanıyordu. Aile sayısının eşit olması insan iradesiydi; iki taraf da bu sayısal ayrılık bozulmasın diye, bir tarafta fazla artış olursa gerektiği kadar insanı diğer tarafa gönderiyordu. Bu sayının yüz bin olması ise Tanrı'nın iradesiydi, bununla da ilgili yapılabilecek fazla bir yorum yok.

YERYÜZÜNÜN VAROLAN SADECE IKI ÜLKESININ YÜZ BINER AILESINDE SUSUZLUĞU SONA ERDIRECEK SAVAŞIN TELAŞI YAŞANILIYORDU. AILE SAYıSıNIN EŞIT OLMASı INSAN IRADESIYDI; IKI TARAF DA BU SAYıSAL AYNILIK BOZULMASIN DIYE, BIR TARAFTA FAZLA ARTIŞ OLURSA GEREKTIĞI KADAR INSAN DIĞER TARAFA GÖNDERIYORDU. BU SAYININ YÜZ BIN OLMASı ISE TANRı'NıN IRADESIYDI...

Karşılıklı haberciler gönderildi savaş ilanı için. Ulaklara sunulan şarabın ve yiyeceğin azlığı kararın haklılığını arttırıyordu, ama elçiler geri döndüklerinde bundan söz etmeyi unuttular.

İki ordu ülkelerin arasındaki büyük ovada karşı karşıya geldi. Tam dövüş başlayacakken, askerlerden biri çarpışmanın o yörede bulunan büyük yolun yanında gerçekleştirilmesini, teri ve kan izlerini temizlemenin kalanlar için kolay olacağını söyledi. Fikir makul karşılandı, ordular yan yana göle doğru yürüdü, düşman askerler yolda tanrı yöntemlerinden bahsettiler, karşılıklı bilgi aktardılar.

Savaş dört gün sürdü ve sadece karanlık basınca yapıldı. Geceden, yüzleri, giysileri örtüp taraflar arasındaki ayrılığı yok ettiği için yararlandılar. Düşman ya da dost ayrımı yapmadan askerler en yakınlarındakini öldürüyorlardı. Yanlarında bir soluk sesi duyar duymaz kılıcı hızla savuruyorlar ve sağlanan sessizlikte kulakları yeni bir nefes arıyordu. Süvarilerin savaşı bir buçuk metre yükseklikte devam ederken, aşağıda atların arasında sükunet, dostluk, bekleyiş, sohbet olağan düzeninde yürüyordu. Askerler, birinin ya da bir şeyin savaşın içindeki mekanizmayı harekete ge-

çirince bulutların toplanacağını bildiklerinden, gün doğarken çatışmayı kesip gökyüzüne bakıyor, yağmurun gelmediğini görünce de eyleme akşam devam etmek üzere taraflarına çekiliyorlardı.

Dördüncü günün sonunda iki yüz bin insandan toprağın üstünde can çekişen birkaç bin kişi dışında kimse sağ kalmamıştı. İki yüz bin atın birkaçı ufak tefek yaralar almıştı, kalanlar sapasağlamdı. Hayvanlar ölüler ve yaralıların başında üç gün ayakta beklediler. Meydanın ilk yirmi otuz santimetresi bu günler boyunca inlemelerle, hırıltılarla yankılandı. Zaman seslerin düğmesini usulca kıstı, sonunda tamamen kapattı. Göl savaş alanıyla birlikte kilometrelerce uzanıyordu, atlar ayakta ve sessizdi. Ertesi sabah gökyüzünde bulutlar toplanmaya başladı, mekanizma işlemişti. O yedi günde birinin ya da bir şey'in devinimi.

Yağmurun başlamasıyla atlar ölüleri bırakıp ikiye ayrıldılar, ülkelere geri döndüler. Her atın kendi ülkesine mi döndüğü belirsiz, kendi evine mi döndüğü kadar...

Hayvanlar bir akşamüstü evlere sessizce yaklaştılar. Evin yakınlarındaki koruluklarda oynayan ailelerin tek çocuklarının boğazlarını sıkıp öldürdüler. Yağmaya başlayan yağmur yerde göller oluşturmuştu. Atlar bu küçük birikintilerde, akşamın azalan ışığında, ellerinde titreşimini yitirmiş çocukların ve kendi yüzlerinin belli belirsiz yansımalarını gördüler. Çocukların gözleri yarı aralıktı, atların kafası uzun. Bir gün büyüyüp de babalarının intikamını almasınlar diye bu ölü vücutları, dünyanın öteki taraflarına sürüklensinler diye, sağanak yağmurun besleyip eski özgüvenine kavuşturduğu iki ülkeyi de kat edip yeryüzünün yuvarlaklığında kaybolan dereye attılar.

Adamları hatırlayabildikleri kadar taklit edip evlere girdiler, kadınları yemek pişirirken buldular. Karşısındakinin ancak duyabileceği kadar kısık bir sesle "Savaş bitti, döndüm." dediler. Kadınlar ocağın zayıf ışığında atlara baktılar, farklılığın ne olduğunu anlamaya çalışırken zamanın yedi günde bir çamuru heykel ya da tam tersini yapabileceğini bilip yine de yenemediklerini bir merakla, "Değişmişsin." dediler. Hayvanlarsa evin beyinin koltuğuna yığılırken, taklit etmeye çalıştıkları savaştan yirmi yıl sonra dönebilen Yunanlı bir komutan kederiyle fısıldadılar. "On binlerce insan öldü, nasıl değişmem... "

DÖRDÜNCÜ GÜNÜN SONUNDA İKİ YÜZ BİN İNSANDAN TOPRAĞIN ÜSTÜNDE CAN ÇEKİŞEN BİRKAÇ BİN KİŞİ DIŞINDA KİMSE SAĞ KALMAMIŞTI. İKİ YÜZ BİN ATIN BİRKAÇI UFAK TEFEK YARALAR ALMIŞTI, KALANLAR SAPASAĞLAMDI...

Uzun kafalı adamlar yemekte arpa istediler, kadınlar şaşırdı, epeydir arpa yenmediği için unuttuklarını düşündüler. Yemekten sonra ocağın karşısında pipo içildi, atlar akşam olunca da yatakta kadınları aştılar.

Gökyüzü sıvılarının getirdiği bolluk her yanı sardı. Evlerde yer alan her türlü boşluk türlü çeşit tahılla, meyve ve sebzeyle dolduruldu. Artık hiç yer kalmayınca da çürüyecek bütün yiyecekleri dinsel bir ayinin parçasına dönüştürüp, dereye bırakıp dünyanın öbür tarafına gönderdiler. Her şey olağan bir düzene girmişti. Bir yıl sonra ailelerin birer çocukları oldu, üç ayaklı ve tek elliydiler, altı aylıkken kişnediler, iki yaşında da konuşmaya başladılar. Tarım işlerinden haz etmediği için dünyanın diğer tarafına gezmeye giden bir at, bir yıl sonra her şeyini kaybetmiş sefil bir halde döndüğünde, yeryüzünün arka tarafına giden nehrin denize döküldüğü yerde üst üste yığılmış iki yüz bin çocuk ölüsü ve milyonlarca meyve gördüğünü söyledi. Çocukların gözleri yarı aralıktı, etrafları sarı, kırmızı, yeşil sayısız meyveyle sarılıydı. Söylenti kulaktan kulağa iki ülkede bütün atlar

arasında yayıldı, suya atılan bütün o yiyeceklerden niye sadece meyvelerin ulaşabildiği ile ilgili bir sürü yorum yapıldı. Gezginin anlattığı görüntü her gece hayvanların rüyasına giriyor, haykırarak uyanıyorlardı. Kısa bir süre sonra ise geceleri gözkapakları kapanmamaya başladı. Yorgunlukla başa çıkabilmek, dinlenmeden geçen gecelere bir çözüm bulabilmek için bütün fizik ve fizikötesi reçeteleri denediler. O güne kadar dünyada keşfedilmiş altmış çeşit maddeyi ve bunların türlü çeşit karışımlarını yuttular. Gece kilometrelerce geri geri yürümek, ayın suya vuran yansımasını içmek, kedi tüylerinden çok uzun halatlar örmek gibi büyü eylemlerini gerçekleştirdiler, çare etmedi. Kutsal kitaplarında yazan şu lafı da iyi bildiklerinden büyük azap çekiyorlardı: "Dünyanın başına en büyük dertleri açanlar, uykusuzluk çekenlerdir, geceleri dolaşan şeytanlara yakalanmamak için uykunun zırhını bürünmek gerekir."

Denenen her yeni şey, bildikleri tek çarenin yolunu açıyordu. Ambarların boşalması ya da ayın suya açlığını beklemeden, karşılıklı haberciler gönderildi savaş ilanı için. Yapılması gerekeni nesnelerden değil, iradeyle seçtiler, taneler hala sayılamayacak kadar çoktu, bu günah gibi bir şeydi.

Yüzer bin attan oluşan iki ordu ülkelerin arasındaki ovada karşı karşıya geldi. Tam çarpışma başlayacakken, içlerinden birisi yörede bulunan büyük gölün oraya gidilmesini, kalanlar için kan ve ter izlerini temizlemenin kolaylık olacağını söyledi. Eski savaşın cereyan ettiği bölgeye geldiklerinde, ölülerin tozlarının uçsuz bucaksız beyaz bir çöl oluşturduğunu ve dallarda gövdelerinin şekilleri insan yaşamından kesitler halinde olan garip bitkilerin yetiştiğini gördüler. Bitkilerin tuhaf kıvrımları, adamları ve onların çeşitli eşyalarını canlandırıyor, onları yemek yerken, toprağı sürerken, pipo içerken gösteriyordu. Hiçbirinin nedenini bilemediği bir tedirginlik yüzünden savaş bir türlü başlayamadı. Artık bir tehdit haline gelmeye başlayan ve nelere yol açabileceğini bilemedikleri sessizliği kırmak için, içlerinden birisi, savaşın kuzeydeki dağların üstündeki sisli düzlükte yapılmasını, oranın serin rüzgarlara açık olduğunu söyledi.

Çarpışma tepelerin üstünde, sisin, bir canlının kendi varlığından bile emin olmasına izin vermeyecek kadar yoğun olduğu düzlükte başladı. Düşman ya da dost ayrımı yapılabilecek kadar bir görüş mesafesi olmadığından, atlar en yakınlarındaki dikey gölgeyi toprağa yatırmaya çalışıyorlardı. Bütün kılıç sanatlarını, binlerce yıllık tarihi boşvermişler, en iyi hamlenin, sahibini öldüren hamle olduğunu düşünüyorlardı. Savaş üç gün sürdü, her yeni doğan güneşte gölgelerin seyrekleştiği fark ediliyordu, en sonunda yerde can çekişen birkaç bin yaralının dışında hiçbir at sağ kalmadı. Kılıçlar ise önemsiz çizikler, kolayca düzeltilebilecek ezikler dışında sapasağlamdılar. Hınltıların yavaş yavaş azaldığı, kılıçların meydanda sessiz bekleştiği iki günün sonunda bütün hayvanlar can verdiler. Şimdi, sisin elle tutulamaz bir kın gibi çelik silahları sardığı şu anda, kılıçlar sürünmeye başlayacak, ülkelere doğru yola çıkacaklardı. Kuşkusuz zaman alacaktı, ama en sonunda evlerin yakınındaki korulukIara ulaşacaklar ve ailelerin tek çocuklarını öldürüp hemen oracıkta gömeceklerdi. Taklit etmeye çalıştıkları savaştan yirmi yıl sonra dönebilen bir Yunanlı komutan kederiyle evin kapısını açıp seslenecekler-di, "Döndüm, savaş bitti." Kadınlar "Değişmişsin." ve onlar da "On binlerce at öldü, nasıl değişmem..." diyeceklerdi. Eşyaların üzerinde kalmış alışkanlık izlerini takip edeceklerdi; yemekte ateş isteyecekler, ocağın karşısında pipo içecekler, gece kadınlarla beraber olacaklardı.

Bütün bunlar olurken bolluğun ya da kuraklığın hiçbir zaman erişemeyeceği, yerkürenin diğer tarafında, nehrin denize döküldüğü yerde, meyveler yumuşuyor, sularını salıyorlardı. Her şey tesadüflere bağlıydı; eğer koşullar elverirse, bu renkli sular yüz binlerce ölü çocuğun derisinden sızacak, iç organlara, beyne ulaşacaktı. Sıvılar en ideal besinlerin bütün faydalı özelliklerini içinde toplamışlardı. Yeryüzünün her hastalığına şifa verebilirdiler, ama ölüm hariç.

Vücudunda milyonlarca delik olan ve sarı, mavi, yeşil suların altında duş alan ölülerdiler..

ADNAN ÖZDEMİR

kendi kendine gidebilirdi

Kim bilmektedir, farkındadır gizin? Ansiklopedilerin Y' cildinde yazmakta mıdır? Uzmanları var mıdır? Yoksa bilinen tüm uzmanlar aynı zamanda yaşamın uzmanları mıdır? Birleşik midirler? Birleşmiş midirler? En uzmanı hangisidir?

(Hangi liderin, hangi yazarın, hangi devrimcinin, hangi düşünürün sözü dinlenir?) Bilgi midir, bilinir mi? Bileşik bir rehabilitasyon merkezi midir bulundukları, durdukları yer? "Meslekte 35 yılını dolduranlar" mı farkındadır? "Emekli" olanlar hayata dair ne söyler? Onların düşünceleri daha önce düşünülemeyenler ya da erişilemeyenler midir? Bedelleri ağır değil midir? Ya da hiç farkında olmayanlar mıdır? Zaman mıdır sorun? Yazılır mı, açıklanır mı, anlatılır mı, öğretilir mi? Kürsüden mi, televizyondan mı, dergiden mi, bildiriden mi, mabetten mi? Bir basamak üstten mi, bir basamak alta doğru mu? Ölmekte olanlar içinde Ben'in yeri var mıdır? Öğreten midir, öğrenen midir? Zahmet eden midir? Olmasa n'olur? Yoksa çok şey mi istenmektedir? İstek, umut, düşler sadece Ben'in kurguları ve yaşama atfedilen yanılgılar mıdır? Bir saptırma, aldatma mıdır çıkışsız bulunan noktada?

Tuhaf eklentiler mi yapıyorum yaşama dünyasına dair, yoksa eklenti sayılamayacak kadar kavram karmaşası ve geçersiz usavurumlar mı söz ettiğimiz. Hep geveledim mi dilimde ya da eylememde durumu mu duruşu mu? Gevelemenin ve tereddütün ne gereği vardır. süren ve düzenli olduğu bilinen anların tükenişinde, ölüme doğrulukta? Sorunlarımı sorun yapmanın ne manası vardır (1.

Gerek 2. Mana). Anlam tabii ki yok (yok mu acaba), yok sanıyorum böyle bir durumda bulmak kendini (bulmak mı yaratmak mı), bulmak sanıyorum. Hissedilen durumda anlam, gerek, geçersizlik gibi ve ne çok benzerleri ile bağlantılarımı koparmış bulunmakla birlikte, ötekinin öteki yaşamların etkisinin kendimi sorgulamada sürdüğünü seziyorum. Yaşantımı ötekiyle ilişkilendirmemin ya da böyle hissetmenin bir alemi var mıdır? (Her yaşam kendi yaşamım mıdır?) Kendi yaşamım kendime mi yoksa? Gerçekte yaşantı böyle mi sürmektedir? Kuruntularım, önyargılarım, özlemlerim ile kendimden firar mı ediyorum? Kurgularım mıdır? Yanılgılarım mı? Önlenemeyen düşünce ve duygu kıvrımlarında, geldiğim noktada çıkmazlardı hep karşılaşılan. Oysa ne güzel gelir cevabı kendinde olan sorular ve dolduruluyor olunan, üstelik ka- zanç sayılan haneler neyle doldurulur bilemedim. Sanım odur ki, doldurulmaktadır, vardır dolduranlar ve biçimi, yolu ne olursa olsun başarmışlardır (başarı ne, hane ne, cevap ne). Yerleşik yaşamın, burada olmanın bu yapılamadan nasıl sürdüğünü de anlamam güçtür. Madem ki buradasındır, çalışmakta, inmekte, binmekte, koşuşturmakta ve eylemektesindir. Zamanın yetersizliğinde sıkıntı duymakta, yetişememekte ya da planladığın, öngördüğün gibi ilerlemektesindir (ilerleme, bulunulan yerin bilinmesini, bir yerde olduğunun farkında olmayı ve bu yerden burnunun dikine direkman gidildiğinde otomatikman varılacak olan başka bir yerin var olduğunu öngörür ve ne berrak, sorunsuz, üstelik nesnel ve üstelik ne ulvi bir yolculuktur; bu herkese nasip olmaz, değeri bilinmelidir).

Onarımı mümkün olan ya da olmayan aksaklıklar ile kendince ürettiğin ve insanlığa atfettiğin ama mümkün olmayan, vazgeçtiğin ya da ısrar ettiğin olanaksızlıklar ile kendin ve çevre ile ne ideal bir barışıklığı sergilemektesindir (barışıklığa olan kinin saldırıya dönüşmesin aman), ya da bir yıllık hatta beş yıllık planlar (yıl ne demekse o demektir yıllık, öyle denmektedir), kurulmakta ve bu yıllar tükenmemekte, yere ve hedefe hızla yaklaşılmakta ama beşli yıllarda sıkılmaktadır.

Her zaman seni bekleyen, paketlenmiş, iyi paketlenmiş yaşantılar hazırdır, herhangi biri ile seçim özgürlüğünün tadını çıkartabilirsin, bilesin; biraz çaba ile güllü bir yaşama ulaşman kolay olacaktır ama dikenli de olabilir; aklını, enerji ve yeteneğini verimli ve mantıklı bir şekilde kanalize etmediğin takdirde büyük düşünmeyi küçük ve orta düşünmeden ayırmadığın, kendine bir alan seçip uzmanlaşamadığın, ben, ille de ben demeyip kafanı, ruhunu karıştırdığın takdirde ilerleyemeyebilirsin, geriye de dönemezsin; ne ileride olabilirsin ne geride. İleri ve geride olanlar vardır biliyorsun, böyle denir, aldırmaman elindedir ama akıntının içinde yapılacak az şeyin vardır ve geçiş noktalarına uymakda adeta zorunludur ve bu saptamalar da hep uyduktan sonra getirilen trajik itiraflar değil midir?

Yaşamın bilinemez, yaşanılırken hissedilen anları kısa süren haz, panik ya da sıkıntı gibi hiçbir heyecan yaratmayan dondurulmuş benzerlikler, unutulmuş yaşanmışlıklar olurken, her şey unutularak, mutlaka unutularak ama uyarak, boş zaman - dolu zaman gibi bölüm bölüm, hane hane, yol içinde, yolunda gerçekleşmektedir. Ya-

şamın sahte yüzeyinden çıkartabildiklerin ise bölünmüş, parçalanmış Ben'inden her an daha uzaklaşıp, tanınamazken ben hala ve yine burodayımdır, başarmışımdır, böyle bir yaşamı. Dile dökemediğim yaşama dünyasında kendince bir öfkedir hissedilen. Müdahale edilemeyen zaten böylesi bir tavrı hiç seçemeyeceğim ama seyretmenin ve üstelik uymanın, uyuyor görünmenin dayanılmaz noktasında artık kabullenişten söz edilebilir yine kendince. Çok kişisel olduğu hissedilen bir boyun eğişin dile gelmesinin saçmalığı ve gücü bu benin ne kadar hırpalansa da dayanıklılığını ya da bir başka tutunma biçimini mi gösterir? Yoksa sanıyorum Ben'in yine rasyonel ağırlığı ile yeni bir aldatmacaya doğru bir hamlesi midir bu? Üst-dil geçici ferahlık sağlayan bir deodorant türü müdür? Nedir?

Fırlatılmış bulunduğum dünyada (küçük ve de büyük ünlü uyumu kuralına uymayan bu sözcük her dilde farklı harflerin yan yana gelmesi ile oluştuğu halde imlediği şey aynıdır, alt ve üst taraflarından (alt nere üst nere?) basık, bir portakalı andıran ve nasıl oluyorsa üstünde durduğumuz (yerçekimi sayesinde denir) kendi çevresiyle yetinmeyen, güneş çevresinde de dönen ve topu andıran bir imge taşır herkeste; böyle bir kamu ortaklığı vardır yani; buradan kamunun olduğu mantıksal sonucu çıkar mı, kamu sokaktaki insan mıdır, evdekiler dahil midir, sadece televizyonu izleyenlere mi kamu denir, iktisadi teşebbüsler ile arasındaki ilişki nasıl bir ilişkidir; Çanakkale, Eskişehir gibi kamuoyu da birleşik bir isim midir, kim birleştirmiştir, kamunun noteri var mıdır, kamu bundan haberdar mıdır? "Aslı gibidir" midir kamu?) Kamuya mal olmuş, mal edilmiş bir dünyada gerilim; sıkıntılı bir çokluk içinde tekliktir yaşanılan. Yaşanılanları lime lime edip evrelere, parçalara da ayırsan, adlandırabildiğin, sınıflayabildiğin ya da sayabildiğin rakam kadar başlık altında da toplasan ve açıklasan da, içinde hep olduğun başka türlü olunamazlık nedense hep vardır ve çok değildir. İçinde bulunduğun, durduğun yer aynıdır da, dışarısı sürekli, bir kez, bir kez daha değişmekte, değiştirilmekte ya da bilinemeektedir. Her defasında çaresiz olduğumu hissediş Ben'i hiç yalnız bırakmayanlardandır. Kendine müdahale, kendince değişim, beklentiler mümkündür; kendinle ve kendince yaşanılabilir ama ötekisine ve çevreye bağlanışında yapılabilecek az şeyin vardır. Hakkın var mıdır dışarıya müdahaleye ya da gücün yeterli olabilir mi isteklerine? Ayrıca gücünün yeterli olması durumunda Ben ne yapmış, neyi değiştirmiş olur, bilemezsin; hiç bilemezsin. Sadece kendinle olabileceğinin ayrımına varsan da beynim kabullense de, yürekteki sızı ölüme kadardır, ölüme doğrudur (galiba). Aşkın aşkın olan yanı anlaşılamayan gizi ve zoru buradan mı gelmektedir? Teklikten duyulan korku bırakmaz peşini, yanı başındadır ve öte yanda her ilişki, her mekan seçimine bağlı olmaksızın sürecek ve hiç hızını yitirmeyecek, Ben ve Ben'lerin olmasıyla değişmeyecek, farklılık görünemeyecekse, korku ve hüzün artarak sürecektir. Yaşama dünyasında Ben'e son kalan aldatılmakta olduğudur yine kendim tarafından. Aldatmanın uç noktasında yazıya dökülenler mi var, ya da idare etme; geçiştirme artık sadece yazılanlarla mı mümkün?

Bunu yazan: LEO NARDODAVİNCİ

ŞİZOFRENİ

ÜZERİNE KONUŞMALAR

-Şizofreni nedir?
-Şizofreni parçalanmış bilinçtir
Enis BATUR

-Şizofreni nedir?
-Bilmiyorum. Bir hastalık çeşidi ama o kadar biliyorum.
Engin KARAGÜLMEZ
(Bakkal, lise mezunu,30)

-Şizofreni nedir?
-Bak, şimdi bunu hemen burada yanıtlatma bana.
-Ne yapalım?
-Soruyu sordun mu şimdi?
-Evet.
-Kapat... Kapat... Ben bunu sana daha sonra yazılı olarak yanıtlarım. Oldu mu?
-...............
-Şizofreni, bir psikiyatrik deviasyon olarak nitelendirilebilir. Bir sapma... Aslında tam anlamıyla beyin yarılması diye çevrilir, schizo-phrenia.... Schizo-phrenia, beyin yarılması... Bu kişilik yarılması -ya da kişilik bölünmesi diye çevirebiliriz-; yani psikiyatri... psikiyatrik anlamda şizofreni budur.
Hilmi YAVUZ

-Şizofreni nedir?
-Psikolojide görmüştüm. Lisede görmüştüm. Paranoyayla karıştırıyorum onu da... yani... Hep ölüm korkusuyla yaşayan insanların yani... ben... yani egoist duyguların fazlalaşması sonunda, insanlara karşı duyduğu korku ve nefretten dolayı onlardan intikam alma isteği.
Sevil ÇOBAN
(Üniversite öğrencisi, 20)

-Şizofreni nedir?
-Şizofreni, kalıtımla ilgili olduğu düşünülen, bu konuda birtakım biyo-kimyasal kanıtların ispatlandığı bir hastalık. Kişinin gerçeklerle olan ilişkisi kopuyor. Kendine farklı bir dünya kuruyor ve işin kötüsü, kendi dünyasının gerçek, çevresindeki dünyanın yanlış olduğunu iddia ediyor. İşin en kötü yanı, ilerleyici bir hastalık. Maalesef kesin bir tedavisi de mevcut değil.
Ali DÜLGER
(Pratisyen doktor)

-Şizofreni nedir?
-Şizofreni... Şizofreni mi, şizofrengi mi? Bana bazı kız arkadaşlarımı hatırlatıyor özellikle. Bazı insanların ve maalesef onların çevresinin etkisi altına alan, hapseden bir... bir... demanstır. İnsanın kendi kara ve kırmızı hayal gücüne tutsak olması ve daha sonra bu tutsaklığı kırmak için debelenmesidir.
Bedri BAYKAM

-Şizofreni nedir?
-Bilmem, bilemem. Biliyorum ama bunu size tam teşekküllü izah edemem ki...
Adıgüzel YILMAZ
(Kasap, ortaokul, 38)

-Şizofreni nedir?
-Hayatın kendi içinde çıkardığı görüntüden bir parça...
Halil İbrahim ÖZCAN
(Şair)

-Şizofreni nedir?
-Bilmiyorum.
Gülten ARMAN
(Ev hanımı, enstitü mezunu, 37)

-Şizofreni nedir Atilla Bey?
-Çıldırmadır.
-Bu konuda bildiğiniz... yani... aklınıza gelen her şeyi kısaca söyleyebilir misiniz?
- Şizofreni, insanların ya doğuştan gelen bazı özelliklerle -ki onlar daha talihli tabii- veyahut da sonradan, içinde yaşadıkları ortam dolayısıyla, örneğin İstanbul'da yaşamak gibi birtakım talihsizlikler sonucu dengelerini kaybetmeleri ve biraz farklı bir dünyaya kaymaları. Ama bu onların, bizim sandığımız anlamda mutsuz... Yoo, onu hiç sanmıyorum!
Çünkü mutlaka şizofrenik insanlar kendilerine göre bir denge kuruyorlar ve belki de biz kendini dengeli sanan insanlardan daha mutlular. Onu bilemiyorum tabii.
-Tamam?.. Teşekkür ederim.
Atilla DORSAY

-Şizofreni nedir abi?
-Ben bilmem...
-Aaa!.. Olmadı şimdi...
-Yahu... Ruhsal bir hastalık...
-Evet?..
-Şizofreni... yani...
-Bildiğin her şeyi söyler misin şizofreni hakkında?
-Ben bir delilik hastalığı olarak biliyorum. Yani ruh hastalığı... Herhalde, çeşitli, derece derece şeyleri var bildiğim kadarıyla... Genelde bilgilerime dayanıyor benim söylediklerim. Bir de yani, gördüğüm bir-iki tane insan var. Bazı... ileri düzeyde... böyle yani resmen... artık iflah olmaz deliler olarak değerlendiriliyor galiba... Bunları biliyorum.
Şamil İLTER
(Yayınevi sorumlusu, ortaokul, 48)

-Şizofreni nedir Ahmet Bey?
-Valla şimdi... Bir tür ruh hastalığı olarak tarif ediliyor tıp kitaplarında. Böyle, bir anda bir şey söylenmez ki şimdi! Doktor değilim ki... Yani şimdi telefonda "şizofreni şudur" deyip şizofrenik bir duruma girmenin bir alemi yok, değil mi? Siz beni daha sonra...
-Ben size bu yolla ulaşabildim de Ahmet Bey...
-Anlıyorum ama daha sonra...
-Peki, teşekkür ederim.
Ahmet OKTAY

-Esra Hanım, şizofreni nedir?
-Şizofreni... kısaca... Hemen, telefonda mı yanıtlamamı istersiniz? Yoksa, ben birazdan Kitap Fuarı'na gidiyorum; orada mı?..
-Şu an söylediklerinizi yazıyorum ben.
-Şizofreni deyince aklıma ilk gelen... sanatçının yaşadığı durumdur demek geliyor. Yani böyle... tıp açısından bir yaklaşımla değil de... Siz de biliyorsunuz herhalde...
Bence şizofreniye en uzak hal, sıradan insanın yaşadığı; en yakın hal de sanatçının yaratım sürecinde yaşadığıdır.
Onun yaratmasının altında yatan temel olarak... acılı ve zorlayıcı bir şey... Yani aslında ben bu soruyu toparlayarak yanıtlamak isterdim.
-Spontan olması önemli benim için. Yani toplumun çeşitli kesimlerinden bir yelpaze içinde, oyuncu olarak ben sizi...
-Yoo, hayır! O şekilde düşünmeyin lütfen! Yani ben daha çok...
-Tabii... Sizin şair-yazar yönünüzü de biliyorum. Ön planda bu kimliklerinizin geldiğini biliyorum ama...
-Lütfen... Yani o da öyle üzerinde çaba harcamadan yapılan bir şey değil, ama ben daha çok yazmaya ağırlık veri-

yorum.
-Biliyorum, teşekkürler. Vaktinizi aldım.
-Estağfurullah, ben teşekkür ederim. İyi günler.
Esra ZEYNEP
(Şair, oyuncu)

-Şizofreni nedir?
-Valla ben öyle şeyleri bilmem. Ben ilkokul 4'ten çıktım. Ne bileyim? Hastalık mı? Ne bileyim ben abi... Ben bu yaşıma kadar hastaneye gitmedim.
Akif ATEŞ
(Aşçı, ilkokul, 29)

-Şizofreni nedir abi?
-Şizofreni... Yani kendi mesleğim açısından mı soruyorsun?
-Hayır. Şizofreni nedir?
-Şizofreni, belli bir şeyin dozunun kaçırılması, yani onun saplantı haline getirilmesi... Belli bir konuda herhalde; yani tam şey olarak bilmiyorum ama... ruh hekimliği açısından ne ifade ettiğini tam bilmiyorum ama şizofren, belirli bir şeye takıntı neticesinde, o olaya kitlenme ve o olaydan başka bir şey düşünmeme falan gibi bir şey olsa gerek. Çok, çok çok iyi bildiğimi söyleyemem. Bir şeye kitlenme herhalde. Gerçi katatonik kitlenmeyi falan biliyorum; ruh hekimliğinde falan geçerli gerçi de... dış dünyayla ilintiyi kesmek falan hadisesi... Belirli bir olay neticesinde işte, kitlenmeye neden oluyor. Şizofren de herhalde bir olayla çok uğraşma neticesi, bir beyin yorulmasından falan mütevellit, o konuya bir takıntı, belirli bir konularda kendini kaybediş, yani normalden farklı bir düşünüş... gibi. Gerçi, şizofren hadisesi şeyle de ilintili... yani, toplumdaki birtakım anlayışlarla, birtakım parametrelerle de ilgili; yani belirli bir topluma göre şizofren olup belirli bir topluma göre şizofren olmamak gibi bir şey... olabilir herhalde tahmin ediyorum. Yani limitlerin üstüne çıkmakla ben tanımlıyorum.
-Bu kadar?.. Sağol!
Ali İKİZKAYA
(Bilgisayar Mühendisi, 30)

-Şizofreni nedir?
-Şizofreni bir ruhbilimsel sorun. İlk aklıma gelen şeyi söylüyorum, değil mi? Onun ötesinde, başka bir soru?.. Bir cümle olarak mı istiyorsunuz? Toplumsal kopuşu getiriyor. Bir süre sonra kendi sorunlarını çözemeyecek durumda olduğunu hissediyor. Fakat zaman zaman şu örnekler de var, bir arkadaşımda gördüğüm... Hasta olmadığını savunuyor; hatta karşıtının hata yaptığını, doğruyu söyleyenin kendisi olduğunu, bunun için de asıl tedavi görmesi gerekenin, kendisine tedavi önerenler olduğunu söylüyor. Ama ondan sonra şunu gözlüyorsunuz: Aynı kopuşu, işte... davranış sapmalarını belki tedavi istemediği için, bu süre içinde şizofreninin de artmasıyla daha fazla yaşıyor. Kopuşu yaşıyor. Bu tümüyle sorun olmaya başladığında tedaviyi kabul etmek zorunda kalıyor. Zorlanıyor ya da... Çevresi tarafından zorlanıyor. Ama tabii bunu söylerken, diğer ruhsal sapmalarla ne kadar bağlantılı şizofreni, bilemiyorum. Ben ayrıca şuna inanıyorum: Şizofreni de içinde, birçok ruhsal hastalıklar, kendi vücudundan kaynaklanan nedenler ötesinde, o kişinin içinde yaşadığı koşullara, toplumsal zorlamalara, tabii toplumun yaşadığı sorunlara bağlı o anlamda. Ya da toplumsal anlamda bir şizofreniden de söz etmek lazım. Zaman zaman kişisel şizofreniden söz edildiği gibi, toplumsal şizofreniden de söz edilmeli. Tabii bu biraz... belki doktorların aslında sosyologlarla ya da psikologlarla birlikte yürütmeleri gereken bir konu. Anlatabildim mi? Toplumsal şizofreniden söz ediyorum. Özellikle bence bu konu bugün Türkiye için çok daha önemli, geçerli. Toplumun kişiyi, bireyi şizofreniye ne kadar yönlendirdiği, toplumsal sıkıntıların ne kadar zorladığı, ilginç noktalardan biri.
Önder ÖZDEMİR
(Dişhekimi, 34)

-Şizofreni nedir?
-Bir akıl hastalığıdır.
Nuran ÇAKIROĞLU
(Eczacı, 42)

KONUŞMALAR: ALPER ZORLU

ENTERESAN K..

Saat, akşam serinliğinde. Hava, tedirgin. Su ne durumda? Bilen yok. Kimsenin umurunda değil. Duyarsızlık diz boyu. Suyun durumunu ben de bilmiyorum. Neden? Çünkü, sokaktayım. Ayrıca yerler ıslak. Yerler niye ıslak, arabaların üstü böylesine kuruyken? Anlaşılmaz şeyler oluyor. Kim ıslattı yerleri? İtfaiye arazözü olmalı, yağmur değil.

İki soruyu da kısa yanıtlarla geçiştirmiş durumdayım. Enteresan kaldırımlardayım. Yürüyorum. Sene 900 900 993. Ruh halim. Bir dakika. Sormalıyım. Nasılım, iyi miyim? Pantolonum, ayakkabılarım, sırt çantam ve banka kartım var. Demek ki varım. Fakat halim yok. Olağanüstü halsizim. Yorgunum. Bu durumda ne oluyorum? Belli değil. En azından şimdilik belli değil. Daha yazının başındayız. Evet yorgunum peki kim bu hale getirdi beni? Bilmiyorum. Şikayetçiyim. Kime şikayet edeyim? Ne yapacağımı şaşırmışım. Bari yürüyeyim vakit geçsin diye düşünmüşüm, sanırım. Sokağa çıkmışım. Şimdi fark ettim. Daha doğrusu bir cümle önce farkındaydım. Artık hepsi geçmişte kaldı. Bu cümlede ne halde olduğuma dair hiçbir ipucu yok. Durumum kritik olabilir.

Halsiz ve bitkinim. Üstelik de üzgünüm: Ben zaten hep üzgünüm. Okuyucunun duyarlılığıyla oynamak için de bir yerde buna mecburum. Neden, mecburum? Bilmiyorum. Yürüyorum. Yalan. Yürüdüğüm falan yok. Yürürken yazı yazamam. Yazsam bile yazdıklarını okuduğunuz cümleler gibi düzgün olamaz. Demek ki şu anda yürümüyorum. O halde ne yapıyorum? Bir odada oturmuş, ağzımın kenarında sigara, bu yazıyı yazıyorum. Üst katta bir kadın elektrik süpürgesiyle temizlik yapıyor. Temizliği yapanın kadın olduğunu nereden biliyorum! Yalnız yaşayan bir erkek değilse mutlaka kadındır. Mutlakadan biliyorum. Şu halime bakın. Yaklaşın, yakından bakın. Üst kattaki komşumu bile tanımazken, oturmuş yazı yazıyorum. Evvel akıllar yürütüyorum. Sonra yazıyorum. Satırlar böylece geçip gidiyor. Elektrik süpürgesi sustu. Sokakta bir satıcı bağırıyor. Ben de ağzımda sigara elimde kalem, duyduğum bütün sesleri kaydediyorum. Böyle süremez. Çok yorucu. Hem ben, eğer yanlış hatırlamıyorsam zaten yorgundum. Ee, o zaman?.. En iyisi gene sokağa döneyim. Dönmeden önce bir konuya daha açıklık getirmeliyim. Yazıya başladığında, yukarda mutlaka bir kadın temizlik yapıyordu. Ancak şu anda okuduğunuz metin bin kere düzeltilmiştir ve son düzeltme esnasında yukarıda çıt yok. Görüldüğü gibi, sürekli yalan söylüyorum. Yazı süresince de bu durumdan kurtulabileceğimi hiç sanmıyorum. Vicdan azabı içinde sözcüklerimi sürdürüyorum. Evet, sokaktaydım. Zaten yorgun, zaten yorgun yürüyordum. Bir baktım, hala yürüyorum. Epey yol al-

mışım. Enteresan kaldırımlardayım. Karşıdan karşıya geçmek niyetideyim. Halen yürüdüğüm taraftan memnun kalmadım. Sürükleyici değil. Öteki tarafı denemeliyim. Elimde olanla yetinemiyorum. Doyumsuzum. Hep arayış... Hep arayış. Hiçbir şey bana yetmiyor. Karşıdan karşıya geçmeliyim. Cadde var. Cadde seccade gibi kaldırımların arasına serilmiş tehlikeli bölge. Yol hayvanlarının seyir bölgesi. Sürüler halinde akıyorlar. Enteresan kaldırımlarda halsizim, zaten yorgunum. Gün akşam olmuş. Gökte ay var. Aya bakmışım, bi tuhaf olmuşum. Yol hayvanları gözlerinden sarı ışıklar saçarak, birbirlerini hızla geçerek ilerliyorlar. Hepsi nereye varacaklarının bilincindeler. Ben değilim. Ayrıca, karşıya geçmek gibi bir sorunla da baş başayım. Soruna bakın! Yolu beş metre boyuna yürüsem mesele yok. Enine yürüyemiyorum. Cadde var. Ne işim var benim bu caddede? Ne işim olduğunu düşünüp dururken bu gezegende , cadde de nereden çıktı? Caddeyi de mi, düşünmeliyim? Sınırlı sonsuz olduğu iddia edilen (görmedim - söyleyenlerin yalancısıyım) evrende böylesi bir seçimle niye karşı karşıyayım? Niye karşıdan karşıyayım? Annem beni bu günler için mi yetiştirdi? Niye halsiz, yorgun ve aya bakmış bi tuhaf olmuşken yol hayvanlarının hareket etme biçimlerine, onları durduracak lambaların ışıklarına dikkatimi yöneltmek mecburiyetindeyim? Homurdanarak, böğürerek birbirlerini sollayan yol hayvanlarının arasında ne arıyorum? Niye başımı önce sağa, sonra sola, sonra gene bilmem ne tarafa çevirmeliyim? İstemiyorum karşıdan karşıya geçmek istemiyorum. Böyle iyiyim. Başım öne eğik. Kendi yorgunluğumla niye baş başa kalamıyorum da başımı ha bire oraya buraya çeviriyorum? Niye cadde kenarlarında diğer insanlarla birlikte birikip, dimdik dikilmiş yeşil direklerdeki ışıkları takip ediyorum.? Sarı yanacak. Kırmızı yanacak. Sonra o yeşil direklerin içinde, ritmik hareketlerle yürüyen küçük yeşil adamlar belirecekler. Ve ben (pavlov)yan (pavlov)yan karşıdan karşıya geçeceğim. Bekliyorum. Enteresan kaldırımlardaki yeşil direklerin içinden küçük yeşil adamların geçmesini bekliyorum. Lambalarda erkekler temsil ediliyor da, niye kadınlar temsil edilmiyor? Yanımda birsürü kadın var. Yanlış anlamayın. Tanışmıyoruz. Caddeyi geçmek için biraradayız. Birikmişiz. Millet birikintisiyiz.

Enteresan kaldırımlardayız. Bir an evvel kaldırım aynalarında kendimizi görmek için sabırsızlanıyoruz. Küçük yeşil adamlar, neredesiniz? Bu düşüncelere dalmışken bir bakıyorum caddede, yol hayvanlarının arasındayım. Demek ki beklenmedik bir adım atmışım. Geriye dönemem. 41 numaralı sağ ayağım havada. Şimdi yere basıyorum. Fena gitmiyor. Sevgili sol ayağım, hadi. O da 41. Havalanıyor. Arkasından hem top gibi hem yekun gibi ben de havalanıyorum. Havadayım. Birazdan ineceğim. Yerde beni çeken, tanımlayamadığım bir şeyler var. Bir yol hayvanı kaptı: beni. İndim. Yerdeyim. Kan revan içindeyim. Beceremedim. Artık karşı kaldırıma çıkarak, bu gezegende ne işim olduğuna dair sorularımla yürüme imkanını tamamen yi-

ENTERESAN

K..

ENTERESAN
KALDIRIMLARDAYIM.
YÜRÜYORUM.
SENE 900 900 993.
RUH HALİM. BİR DAKİKA.
SORMALIYIM.
NASILIM, İYİ MİYİM ?

ENTERESAN

K..

BEKLİYORUM. ENTERESAN KALDIRIMLARDAKİ SİYAH DİREKLERİN İÇİNDEN KÜÇÜK YEŞİL ADAMALARIN GEÇMESİNİ BEKLİYORUM.

tirmiş olabilirim. Emin değilim. Ölürsem haber değeri taşıma ihtimalim az da olsa mevcut. Enteresan kaldırımlardaki canlılığımla, caddenin ortasındaki kısmi cansızlığım arasında haber değeri açısından açık bir ilintisizlik varsa da şimdi bunu düşünecek durumda değilim. Görmüyor musunuz, yaralıyım. Yerdeyim. Canım yanıyor. Yol hayvanları sarı ışıklar saçan gözleriyle arka arkaya durdular. Koro halinde böğürüyorlar. Aceleleri var. Üstümde millet birikintisi oluşmaya başladı. "Civa gibiyiz kardeşlerim. Civa gibi akarız. Birisi çıkmaya görsün altında, biri düşmeye görsün üstünde topak topak toplanırız kardeşlerim." Eritro- sitlerime kur yapıyorlar. Seyrime doyum olmuyordur, mutlaka. Seyredin bakalım. Hatalı olduğum konusunda hemfikirler. Hata yapan kaybeder. Sene 900 900 993. Kımıldayamıyorum. Canım yanıyor. Gidebileceğim yegane yer: Hastane. Oraya da yürüyerek gidemem. Bir yol hayvanına muhtacım. Herşey düşünülmüş. Her derdin çaresi var. Önce dert verilmiş, sonra çaresi verilmiş. Gökte ay vardı. Hala da var. Bu arada beni kapan yol hayvanının sahibi var. Durumu şöyle; Yol hayvanından indi. Elleri belinde. Sinirli. Nefret dolu gözlerle bana bakıyor. Ölmediğime ikimiz de eminiz. Bakışlarıyla "sarhoş mu, deli mi ne" olduğumu, başına akşam akşam ne işler açtığımı, buna ne hakkım olduğunu soruyor. Haklı olabilir. Başımdaki millet birikintisi ondan yana. Çünkü hatalıyım, resmi olarak. Sekizde sekiz. Hayatımda ilk kez tam puan alıyorum. (heyecanlıyım). Gayri resmi olarak ise, yani bana soran olursa (ki, yok) yüzde yüz hatalıyım. (Sorsalar hayatımda ikinci kez herhangi bir şeyden tam puan alabilirdim, ama sormuyorlar. Sormazlar).

Aslında ben doğarken ölmüşüm. Kapanmış yüzüme huzurlu ana rahminin kapıları. Atılmışım dışarı. Hava girmiş ciğerlerime. Bir çığlık Kükürt dioksit. Yoksa Orhan Gencebay Türkiye'nin ilk çevrecisi miydi? Sözün ardındaki anlamı iyi araştırmak gerek. Kaderci diyerek harcadılar adamı. Yanlış yapıyoruz. Millet olarak... Millet dedim de, bir kısmı üstümde. Çoğalıp azalıyorlar. Öyle bakıyorlar. Akıl yürütüyorlar. Kazayı yorumluyorlar. Başından beri izleyenler bilgiç tavırlarla yeni gelenlere olayı aktarıyorlar. Her şeyi bilenler, düşerken görenler, sonradan gelenler, bakarak geçip gidenler. Yahu kardeşim, zahmet etmeyin. Sorun, söyleyelim. Burada sizlerin arasındayız, caddeninin ortasındayız. Aklımız da yerinde, sadece kemikler... Kemikleri kırık ve kan kaybeden eski bir yayayım. Üstelik sizlere karşı çok mahcubum. Trafiği sıkıştırdım. Yol hayvanlarının inlerine ulaşmalarına engel oldum. Böğürüyorlar. Artık polis, hastane, mahkeme, kabristanlık dörtgenindeyim. Halbuki az önce kaldırımlardaydım. Evet halsiz ve yorgundum ama en azından eritrositlerim böyle ortalık yerde tarumar değildi. Bir adımda oldu bitti, her şey. Bir adım attım, dörtgene bastım. 41 numara. Kaldırıma alındım, nihayet. Yol hayvanları sürüler ha-

ENTERESAN K..

DURUMUMU İYİ GÖRMÜYORUM. BİRAZDAN ÜZERİME BİR GAZETE ÖRTÜLEBİLİR. SABAH YA DA HÜRRİYET OLMASA BARİ, AMA BU SEYİRCİLERDEN HER ŞEY BEKLENİR..

linde akmaya başladılar yeniden. İçindekiler "cık cık" diyerek baş sallıyorlar. Mutad üzüntü efektleri. Biliyorsanız değişik birşeyler yapın. Bu halimle onları üç beş saniye etkileyebileceğimi, Tanrı'ya şükretmelerini ve hallerinin aslında hiç de fena olmadığını düşünmelerini sağlayabileceğimi sanıyorum. İnsanın bir ise yaradığını hissetmesi çok güzel. Durumumu iyi görmüyorum. Birazdan üzerime bir gazete örtülebilir. Sabah ya da Hürriyet olmasa bari, ama bu seyircilerden her şey beklenir. Sabah örterler üstüne adamın. Hem de ilk sayfa üste gelecek biçimde. Giderayak reklamcılık alemine kazandırılma ihtimalim belirdi. Çok ürkütücü. Bir tür billboard. Üstümde Sabah ya da Hürriyet gazetesi, altında ben. Ölmüşüm. Son nefesimi Ertuğrul Özkök ya da Cengiz Çandar'ın yazılarının altında üflüyorum. İğrenç bir ölüm. Mümkünse itiraz edeceğim. Bakıyorum. Evet, mümkün. İtiraz ediyorum. Çantamda siyah beyaz bir gazete var. Vasiyetimdir. Ölünce üstüme o gazete örtülsün. Hah! Neyse ki ambulans geldi. İki hastabakıcı indi. Torba gibi kaldırıldım. Çok enteresanım.

Muhtemelen bir iki çıkığım daha oldu. Eritrositlerim yerde. Onları çok özleyeceğim. Ambulans denen hayvanın cinsi farklı. Tepesinden mavi ışık saçıyor. Böğürdü mü, etrafındakiler kenara kaçıyor. Yol hayvanları hareketsiz. Sanırım ileride genc küçük yeşil adamlar görüldüler. Sıkıştık. Bekliyorum. Sınırlı sonsuz olduğu iddia edilen bir evrende (zaten bir tane) daracık bir yerde sıkıştık. Saçma sapan öleceğim. Gene itiraz ediyorum. Artık herşeye itiraz ediyorum. Kazadan sonra iyice huzursuz bir adam oldum. Şöfor sigara içiyor, hastabakıcılar Galatasaray'ın kupa maçından söz ediyorlar. İlk kazam, ilk ambulansım. Onlar için ben, kimbilir kaçıncıyım? Neden benden söz etsinler? Kubilay'ın sol ayağı çok iyiymiş üstelik, benimkiyse iki yerden kırık. Gidiyorum. Semi komada, semiramis hayallerdeyim. Kanımı kaybettim. Hükümsüzdür. Ama ölmediğime göre taze kan gerekecek. Bulamayacaklar. Radyoda bir müzik parçasının içine girilerek hükümsüz kanımın grubu millete ilan edilecek. Hoş değil. Milletin keyfi kaçacak. Belki parça güzel ve milletim kayıt yapıyor. Onları kızdırmak istemem.

Vasiyetimi değiştiriyorum. Anons istemiyorum. Görüldüğü gibi, Vasiyetimi bir türlü sabitleştiremiyorum. İnsan ölüm halinde kararsız oluyor.

Enteresan kaldırımların yanından geçiyorum. Işıklar yanıp sönüyor. İnsanlar ve yol hayvanları durup yürüyor. Gökte ay var. Sene 900 900 993. Gidiyoruz. Birazdan başıma bir hastane gelecek. National bir hastane beni bekliyor. Pandora devletinin hastanesi. Orada önce filmim çekilecek. İlk filmimde başrolde parça parça kırık uyluk kemiğim olacak. "Işığı biraz daha iyi kullanabilirlermiş" diyecek bir seyirci. Bu yazı böylece sürecek, yazı olduğu sürece...

FATİH ALTINÖZ

BİR BALTAYA SAP OLMAK

Şu yaşıma geldim hala bir baltaya sap olamadım, itiraf ediyorum. Ama bir baltaya sap olmak ne demektir, galiba anlamaya başladım. Anlatayım mı?

Sanılan, düşünülen ve konuşulanın aksine "Bir baltaya sap olmak" özdeyişinin de öncelikle belirtilmesi gereken yönleri vardır. Nedir bu yönler?

Efendim, özdeyişi önce kendi içinde (sanki başka türlüsü mümkünmüş gibi) ikiye ayırmak gerekir. Nasıl mı?

A) Sap kısmı

B) Balta kısmı

Şimdi sizlere bir baltaya nasıl sap olunacağını anlatmadan önce her bölümü kendi içinde şööle, kısaca bi ele almaya çalışalım:

1) SAP NEDİR ?

Sap, herhangi bir aletin, elle kavranılan kısmına verilen genel bir addır. Baltanın sapı ise baltanın elle kavranılan (bir iş, oluş ve duruşu yani fiili gerçekleştirmek için) kısmıdır.

Sap'ın genel bir tanımını verdikten sonra hemen belirtmeden geçemeyeceğim bir nokta daha var. Balta sapı, aynı zamanda kendi içinde a) uzun, b) kısa, c) ince, d) kalın ana başlıkları altında iki temel gruba ayrılır.

I. Tahta Saplar

II. Metal Saplar

Efendim, şimdi isterseniz asıl konumuza dönelim.

NASIL SAP OLUNUR, İYİ BİR SAP OLMAK İÇİN NE YAPILMALIDIR ?

NASIL SAP OLUNUR ?

Eger, şimdi siz bir sap olmak istiyorsanız öncelikle ne cins bir sap olmak istediğinize karar vermelisiniz: a) Tahta sap mı? b) Metal sap mı? Bu noktada, karar vermeden önce uyarmalıyım ki, neye hizmet edeceğiniz konusunda da tercih yapmış olmalısınız (saplığın kaderinden, aslında tercih diye bir şey yoktur. Tercih, ancak size sunulanlardan birisini seçmektir, gayri iradi). Hizmet edeceğiniz kişiye veya kuruma göre, eğer metal sap olmayı istiyorsanız, fazla zorlanmanıza gerek yok, siz zaten fabrikadan kalıp halinde çıkmış bulunuyorsunuz.

Ama, tahta sap olmak istiyorsanız, o taktirde bazı sıkıntıları göze almalısınız. Aslında siz, "ben nasıl sap olurum?" sorusunu soranlardan iseniz, zaten potansiyel olarak yarı sap sayılırsınız. Yani henüz yontulmamış ağaç durumundasınızdır.

Şimdi, ağaç durumundayken, bir kişi veya birkaç kişi ya da bir kurum tarafından önce dalından koparılır, sonra kabuklarınız soyulur; henüz itiraz nedir bilmeyecek kadar genç ve utangaçsınızdır. Sonra sivri taraflarınız, budaklarınız kesilir. Daha sonra sert darbelere dayanıklı olmanız için bazı sınavlardan geçersiniz, ateşte veya fırında suyunuz alınır. Daha bu haldeyken bile,

vasıfsız sap olarak kendinize uygun bir balta aramaya çıkabilirsiniz. Ve genellikle siz onu değil, o sizi bulur. Şimdi gelelim ikinci kısma:

İYİ BİR SAP OLMAK İÇİN NE YAPMALIYIZ?

İyi bir sap olmak için zaten birinci aşamayı başarıyla geçmiş olmanız gerekli. Ama bu yeterli değildir. Bunun yanı sıra aşağıdaki özelliklere de sahip olmalısınız

a) İyi cilalanmış olmalısınız.

b) Pürüzsüz bir sathınız olmalı,

c) Kolay ele gelmelisiniz;

d) İyi bir ağaç cinsine mensup olmalısınız.

e) Belki de hepsinden önemlisi, ağırlık merkeziniz iyi ayarlanmış olmalı (sağ veya sola, bir tarafa fazla meyilli olmak hizmetteki verimi düşürür, kavrayan eli fazla yorar, diğer dört niteliğiniz de sizi kurtaramaz).

Bir bakışta görebileceğiniz gibi, her beş nitelik de -meli, -malı türündendir, yani zorunluluk bildirir

Efendim, müsadenizle şimdi SAP kısmına biraz ara verip, bir de baltaya göz atalım.

2) BALTA NEDİR ?

Balta, eski çağlarda çeşitli sert cisimlerden, günümüzde ise yalnızca metal-den yapılan, tek tarafı keskin (nadiren iki taraflı yontan), ortasında sap deliği bulunan bir hizmet aletidir.

Balta bir hizmet aletidir; ne var ki, hizmet sunabilmesi için (buraya dikkat edin) sap'lara ihtiyaç duyar. Bu nedenle "bir baltaya sap olmak" sözünde asıl önemli kısım balta değil, saptır. Sapsız balta -ne diyelim?- kısır kadına benzer (sayın bilim camiasının bu yepyeni ve türünde ilk olan tezime gerekli hassasiyeti göstereceğini ümit etmekteyim). Buna rağmen, genellikle atölye veya fabrikalarda önceden hazırlanan baltaların imali sırasında, nasıl bir sap'a balta olacağı dikkate alınmaz. Gördüğümüz gibi burada da aslında çift gerektirmeli antagonistik bir karşıtlığın (!) birliği söz konusudur.

Ayrıca hemen belirtmek gerekir ki, her zaman kendisine bir sap bulacağından emin olan balta, fazla zorlanmaksızın sap'a kavuşup iki çiviyle berkitildiğinde, kendisinin varlık nedeni olan hizmet aşkıyla ve kendisine arkadan verilen güç ile, ilk önce ve genellikle, yeni baltalar, için genç saplar kesmeye başlar. Bu, bir bilim adamı olarak işin bizi ilgilendirmeyen yönü. Neme lazım.

Henüz işimizi tamamlayamadık. Sap olmaya karar verdik ve hem de en iyisinden bir sap olduk. Hazır balta da var. Peki ne duruyoruz hala, bir baltaya sap olmak için ?..

Efendim, şimdi acele etmemek gerekir. Nasıl olsa baltayı garantilediniz, ama bu arada iyi bir sap olmakla bazı avantajlar da yakaladınız. "Biz, öyle her baltaya sap olmayız" deme hakkına eriştiniz. Artık seçme şansınız doğmuştur. Hazır baltalardan herhangi birini seçebilirsiniz, bu hakkınız vardır. Ama buna fazla güvenip kendinizi naza çekerseniz, başınıza olmadık iş de gelebilir. Amaç dışı kullanılabilir, müzeye kaldırılabilir, hatta bir yangına kurban gidebilirsiniz. En iyisi, fazla nazlanmadan size en uygun (görülen) baltaya sap olmak. Eh! n'apalım, başlangıçta sap olmayı yeğleyen sizsiniz. Peki başka bir şey yeğleyebilir miydim? Bak onu bilmiyorum işte. Biz bilim adamlarının, nadir de olsa, yanıtlayamayacağı, yanıtlamaktan kaçınacağı şeyler de olabilir.

Ne var ki, mesele herhangi bir baltaya sap olmakla da bitmiyor. Şansınız var ise, kör bir baltaya sap olmazsınız. Çünkü kör balta, sapına zarar verir, çabuk yıpranırsınız. Keskin bir baltaya sap olmak onuruna erişseniz de aman dikkat edin, balta taşa vurulmasın! Bu da nerden çıktı demeyin, elbette hala böyle bir olasılık var. Çünkü siz farkına varmadan başkasının elindeki" bir baltaya sap olmuşsunuz"dur... Geçmiş olsun!

ADEM ADEMOĞLU

beni anlıyorsun değil mi.

beni anlıyorsun değil mi
içinde küçük bir paket (bir mektup, ablasının gönderdiği) bir parfüm şişesi (her zamanki kokusundan) ve bir kutu lithuril vardı. yeniden binlerce şeyi koymaya hazırmış gibi taşıdığı siyah çantasının içinde...
biz o çantayı birlikte sıyırmıştık omuzlarından aylarca önce. çıktığı gece yolculuklarında durdurarak, elimizde enjektörler ve kırılmış tabletlerle.
ilk o zaman fark etmiştim çekip yere fırlattığımda... ne kadar ağırdı. geçmişin gibi...

bir zamanlar gökkuşağı, yağmur, ateş ve temmuzun yedi rengiyle doldurduğu çantasını artık yenildiğini kabul eden müstehzi bir gülüşle iliştiriyordu şimdi sessizce oturduğu koltuğun kenarına...

beni anlıyorsun değil mi
ben o çantayı biliyorum... uzak bir çocukluk düşünün aklımda kalan küçük kırıntıları gibi hatırlıyorum içine doldurduklarımı... gri bir taşra sabahında bekar odamın kapısını çalan ince kirpiklerinde hala taşıdığı kar serpintilerinden bir damla, aps mektuplarının içine sinmiş telaşlı yürek kıpırtılarından bir nefes, öğrenci odalarından kaçamak geceyarılarına uzanan terli bir gövde ve akşam kavuşmalarından gözleri kadar parlak bir ışıltı koymuştum... düşlerimi bir de... yetmezmiş gibi pankartları, silah seslerini ve arkadaşlarımı da sıkıştırmıştım bir kenarına...

şimdi, uzanıp kucaklamaktan başka bir şey bilmeyen omuzlarında hala inatla taşıdığı siyah çantasında bütün bunları içine koyup, kapağını özenle kapadığı bir kutu lithuril'den başka bir şey yok artık...

beni anlıyorsun değil mi
böyle olmayabilirdi demenin de hiçbir anlamı

-inanmıyorum!

yok biliyorum. ama, böyle oldu... böyle oldu ve müjdeler olsun, arkadaşlara da söyle, ben yavaş yavaş ölmeyi öğrendim.

boğazlı kazak ve kocaman bıyıklarınla dünyaya meydan okuduğum o günlerden kırık gülümsemeleriyle yüreğimi kanatan, şimdi uzaklarda, artık kucaklayamadığım, ayrılığın planlarını sessizce ezberlediğim solgun bir kız kaldı... ve o siyah çanta, hep içimi sızlatan... başını öne her eğişinde gençliğimi, yanağını öpmek için uzandığımda Ankara'yı ve ellerini koynunda kavuşturup her susuşunda İstanbul'u anlatan o kızdan, şimdi sıkıntılı bir yağmur, içimi ürperten bir kasım soğuğu ve söylenmemiş onca şey kaldı... benden çok uzakta ve ne yazık, hep bana dair...

beni anlıyorsun değil mi
ne kaldı bana çaresizliğimden başka nereye gidebilirim, ne yapabilirim...

artık akşam kendini dayatıyor... mektupların hiçbir hükmünün kalmadığı, hesap numaraları ve randevuların ezberlendiği soğuk akşamlar... ve her seferinde yıkayıp kendimi alkolle, yaralarımı yaladığım o telefonlar... bana yalnızca bunlar kaldı...

evet, artık akşam kendini dayatıyor ve ben artık çok yaşlandım. ama, müjdeler olsun, arkadaşlara da söyle, yavaş yavaş ölmeyi öğrendim.

(ah, güzel kızım benim... siyah kazağın burada, birlikte aldığımız ve kahverengi botların hiç sevmediğin... gümüş küpelerini hala saklıyorum... ama, o siyah çantayı nereye saklayabilirim, ya da neyle doldurabilirim yeniden... nereye koyabilirim bunca çaresizliği...

beni anlıyorsun değil mi
biliyorum hiçbir şey eskisi gibi olmayacak...
hiç kimse beni eskisi gibi sevmeyecek... ikinci sayfasına şiirler yazılan kitaplar yok... doğum günlerimde alınmış bir beden küçük pantolonlar da giymeyeceğim... hiç kimse beni koklayarak kucaklamayacak...

hiçbir şey eskisi gibi olmayacak... hiçbir şey...
İMZASIZ

inan

Içki içmiyordum. Sigara içmiyordum. Boyunbağı takıyordum. Embriyoloji, immünoloji, parazitoloji çalışarak çoktan seçmeli bir sınava hazırlanıyordum.

Parantezi telefonda T. açtı: "İlaç kullan," dedi, "ben kullanıyorum. Kuzeyde bir yerde, vakumlu tüplerle her gün onlarca kişiden kan alıyordu. Kanın tüpe kesintisiz biçimde akarak avucunu doldurmasını, bu kandan nesnenin yavaşça tenini ısıtmosını seviyordu. Oraya giderken bir tek "Sonsuz Uçuş" diye bir kitap bırakmıştı dolabında.

İlaç kutusu postadan çıktı. Küçük, beyaz haplar vardı içinde. Günde bir buçuk tane alıyordum.

Anneannemin ölümünü çocukluğumda gördüğüm biçimiyle yeniden gördüm. Yutağına saplanmış bir kemiğin öteki ucu ağzından çıkmıştı. Can çekişiyordu.

Annem kucağında tutuyardu anneannemi. İskelet gibiydi.

Islak bir arı yükseklerdeki bir telde sendeliyordu.

Bir yanı evin duvarı, öteki yanı komşu bahçenin duvarıyla sınırlı, omuz genişliğinde bir yokuştan kömürlüğün açık kapısına doğru kayıyorduk.

Aromadığım, -bilmediğim, belki de hiç varolmamış- anıların kafatasımda belirivermesine alıştım. Düşüncelerimin temel örgüsü gevşemiyordu, hızlanıyordu olsa olsa; aralardan başka, bambaşka katların ilmekleri görünüveriyordu. Ağız dolusu konuşuyordum, insan bedeninde yaşayan, insan bedenine girmeye can atan türlü

Önümden kırmızı eşofmanlı, incecik bir kız koşarak geçiyordu. Durdu. Kollarıyla geniş, kuşatıcı -belki de kucaklayıcı- bir hareket yaptı. "Vaşak" dedi. Koşmayı sürdürdü.

vaşak

asalaklardan çoktandır tanıdığım kişilerden söz eder gibi söz ediyordum: Dracunculus Medinensis, Oncocerca Volvulus, Fasciolopsis Busci.

İlaç kılcal damarlarımı büzüyordu. Burnum kuruyordu. Bozkırın ortasında ağzım burnum tozla tıkanmış, bir barakada altmış kişinin arasında uyanıp paniğe kapıldığımı, yine bir köyün kıyısındaki bir evde beni akrep soktuğunu, ağrı kesiciler yutup duşun altına girerek başımın, kalumun, bacağımın yalnızca karıncalandığına, erimediğine, dökülmediğine kendimi inandırmaya çalıştığımı anımsıyordum. Akrebi umarsızca öldürmüştüm.

Geceleri sesler azaldıkça azalıyordu. Evin çevresinde birilerinin dolaştığını, evi kuşattıklarını, eve girdiklerini sanıyordum. Birkaç kez evi elimde bir sopayla dolaşmıştım. Bir kaseti günlerce, gecelerce bangır bangır çalmıştım.

Burnum yine kanamaya başladı. Başka bir yerde beyaz duvarlı bir başka odada kaldığım, yine burnumun kanadığı zamanları anımsadım. Yöredeki bütün trafik kazalarında, cinayetlerde, intiharlarda ölenleri görmüştüm. Bir mezar açmıştım. Gördüğüm ölülerden biri, boynunda, öteki ucu yerde sürünen bir iple kapımı çalıyordu.

Kapıyı açıp evden çıktım. Empire State Binası'na sırtımı döndüm. Birkaç adım attıktan sonra yerde yatan adamı gördüm. Durdum. Soluk alıyordu.

Işıklara aldırmadan sağa, Lexington'dan güneye döndüm. İki binanın arasında, çöp kutularının ortasında bir adam duruyordu. "Yürü" dedi, "yürü, durma, hiç durma e mi!" Durdum. "Bozuk paran var mı?" "Yok." "Peki, azıcık oyuna ne dersin?" Öne çıktı. Zenciydi. Başında bir bere, üzerinde uzun, ağır bir palto vardı. Bir eli paltonun cebindeydi. Çıkardı. "Rus ruleti, ha?" Kocaman elinde otuzsekizlik bir tabanca vardı. Silah elinden arkaya doğru düşüp gidiverecek gibi sallanıyordu. "Ha?" Silahı sıkıca kavradı. Namluya baktı. "Sağol," dedim, "param yok." "Peki" dedi. Namluyu ağzına sokup tetiği çekti.

Gözlerimi kapattım. Başının esnediğini, gözlerinin içerden vuran bir ışıkla aydınlandığını, ağzından alev fışkırdığını görür gibi oldum.

Gözlerimi açtım. Ağzı açık, bana doğru bir adım attı. "Peki bu numara için de bir teklik yok mu?" "Param yok. Hiç." Bir iki adım geriledim. Bir direğe yaslandım.

"Ölmediğimiz mi hata?"

Direk soğuktu. Kaldığım yerde iri bir soluk aldım. Ciğerlerim yandı. Kaldırımda birkaç adım attım. Duvara yaslandım. Kesik kesik ıslıklarla boşalttım soluğumu.

Önümden kırmızı eşofmanlı, incecik bir kız koşarak geçiyordu. Durdu. Kollarıyla geniş, kuşatıcı -belki de kucaklayıcı- bir hareket yaptı.

"Vaşak" dedi. Koşmayı sürdürdü.

Ben de yürümeyi sürdürdüm. Eve dönmek istemiyordum. Sınava girmek istemiyordum.

Hep güneye gittim.

MUSTAFA ZİYALAN

Ademler... Bademler... ...

Aşağıda okuyacaklarınız aynı zaman ve ayrı mekanlarda 3 tane adamın yaşamlarından küçük birer kesittir Neredeyse gerçektir Gerçek kişi ve kurumlarla çok yakın ilgisi vardır. Yazının sonunda anlamlı bir mesaj çıkar, yaşam devam eder. Bu tarzı birileri daha önce bilki de denemiştir.

1 ADAM Sarı saçlı olsun Hakkında fazla bir şey bilmeyelim. Her sabah evden çıksın, iş arasın Bulamasın. Gitsın, kıraathanede taş çalarken KIT'lerin özelleştirilmesini istesin Ben de çaycı kılığında ibnenin hesabını kabartayım Şimdi sarı saçlım desin ki: "Satmak lazım, rantabl olmuyor, zaten zarar ediyorlar" dedi Dedim ki: "Saçların sarı ama kafan bunlara çalışıyor" Ne bu ya... çok anlamsız kaçtı.. onun için kimse duymasın dediklerimi Sarı ibnetoru herkes destekler. Kıraathane eşrafı eller havada ve tempo... tempo "KIT'leri satmalı, rantabl olmuyor, sarı saçlı güzel dedi, rantabl olmuyor". Sarışınım ayağa kalktı "Ellerinizi göreyim... hep beraber harikasınız" demişti Ben çayları tazeleyim Rantabl olsun. 1. adamı hep birlikte sevmemiş olalım. O kötü adam olsun Ama biz sarı saçlı demeye devam edelim

2 ADAM Bu adamın iyi olduğunu biliyordum Emlak komisyonculuğu yapıyor. Benim bir evim var Sana satıyorum. Adamımız para kazanıyor, Yani bu kadar olur. Ama adamı bilimsel sosyalizmi savunur durumda yapalım Yani teorik planda, pratik alanda ise olanlık havadadır. Değişik projeleri vardır. Proletarya diktatörlüğünü savunur. Komisyoncu Var mıdır böyle biri? Yoktur di mi? O zaman 2 adamı değiştiriyorum Zaten kanım fazla ısınmamıştı 2 kadın çok güzeldir Herkes onun kalçalarına bakar ama ben onun ince beline hayranımdır Kalçalarına da gözüm kayar tabii Kadının cinsel meta olarak kullanılmasına karşı çıktı Erkek egemen topluma karşı olaraktan bir grup arkadaşı ile birlikte kıraathane baskını düzenlemiş O kıraathane tabii Girmişler içeri Hazırun tempolu "rantabl" seslendirmekte Ben bu bölümde köşede oturan yaşlı bilge olayım. Kadınımız, ki artık incebelli demekteyim, okey atmakta olan sarıya yanaşsın ve kıraathane kültürü ile bağdaşmayacak şekilde elle sarkıntılık edince ben dedim ki: "Şimdi bunun ne yeri ne de sırası". Bütün kıraathane sustu. Benim özgün cümlem duvarlarda yankılandı. Kıpkırmızı oldum Herkes bana baktı. Bir müddet konuşmamaya karar verdim Rol de kabul etmeyecektim İncebelli sarıyı bıraktı bana yaklaştı Ben çaycıya dönüp "iki çay" diyeyim Çaycıyı artık bir ara 2 adam olan komisyoncu canlandırıyor İncebelli "Erkek egemenliğine son" dedi. Ben dedim ki "Son ama bu son olsun" demiş olayım. İncebelli masaya oturdu. Ben "a bir ki üç dört" dedim "Rantabl" yeniden başladı.

3. ADAM: Adamımız ruh doktoru E nihayet yanıl +40 derecelik özel kaplıca merkezini hastanesine kazandırmıştı. Ruh hastaları o

sıcacık havuzlarda akşama kadar yatacaklardı. Havuzun fayansları siyahtı ve mekan ışık almıyordu. Bu merkezin açılış kokteylinde ben havuzun içindeki konu mankeniyim. Öyle yatıyorum. Sıcacık. Ruh hekimi, ki artık hocamdır, brifingin bir yerinde şöyle desin. "Ana rahmindeki fetusun, amnios sıvısının içinde hissettiği huzur ve güveni yıllar sonra onlara yeniden yaşatacağız". Huzur ve güven ortamını hiç sevmem. Panikledim. Havuzdan alkışlar arasında çıktım. Bornozumu giyindim. Hocamın yanına yaklaştım. Omzuna dokundum. "Macit" dedim. Bornozum üzerimden usulca kaymıştı. Şimdi hep beraber kıraathaneye gidelim diye öneri getireni havuza atarlar, görür anasının amniosunu. Doğal olarak gelişmelere yön verip kıraathanedekileri havuza getirme planı yaptım.

1. ADAM: Sarı kıraathaneden çıkmıştı. Sokağın başındaki simitçi olan benim yanımdan geçsin de simit almasın. Köşeyi döndü. Yokuşu çıktı. Kimlik gösterdi. İlk eve girdi. Bana dedi ki: "Gülbahar yukarda mı?" diye sorsun. Ben de "7 numara, sen çık bekle" derim. Pezevenk olmak hoşuma gitmemişti, neyse... Gülbahar da olabilirdim. Sarı çukun keyfine kerhanelere düşmüştüm. Peçete parasını ikiye katladım. Sarı tekrar kıraathaneye dönüyor. Beraber yürümeye başladık. Memleketi kurtarma konusunda değerli görüşlerini vurguladı. Sapladım bıçağı. Aldım belinin suyunu, gördü rantabulunu.

2. KADIN: İncebelin siyah fileli çorapları vardı. Bacak bacak üstüne atıp, üstteki bacağını alttakinin arkasından dolandırıp öne çıkarsın. Bu hareketin yoğun anksiyete anlamı taşıdığını ben biliyo um. Rantabl korosunun bundan haberi yok, ben bu bölümde oynamıyorum. İncebelin zarif bacak figürlerini izleyeceğim. Mutahit desin ki: "Hanımefendi, çok güzelsiniz." İncebel çok kızar, şimdi diyecek. "Hayvan herif, edepsiz, sen nereden çıktın" der. Bir rol almadım, kurgunun bokunu çıkadılar. Baktım, gerçekten mutahit diye birisi yok. Meşhur olmak için artistler kıraathanesine gelmiş. Adama acıdık, rantabl korosuna aldık. İncebele yanaşıp çok çirkin olduğunu söyleyenler de aynı yanıtı aldılar. Şimdi incebele güzelsin de desen çirkinsin de desen kızıyor. E konuşmaya gelen o. Dayanamadım, çıktım sandalyenin üstüne: "Arkadaşlar, beni dinleyin, ben sizlerden biriyim. Bu arkadaşlar, yani incebel ve diğer hanımefendileri kast ediyorum, bunlar buraya erkek egemen toplumu protesto edip bazı gerçekleri istiyorlar ki kadınların da bu toplumu erkekler kadar paylaşsınlar" dedim. Rantabl korosu "Bravo" diye dedi. Ben de "Arkadaşlar son cümlem düşük oldu, izin verin düzelteyim" dedim. Koro, "İyiydi, biz anladık" diye kanon yaptı. Ben de iskemleden indim aşağı. Kasımpaşa.

3. ADAM: Toplu hela projesinden çok umutluydu. Herkes kakasını birbirini seyrederek yapacak ve böylece birbirlerinden çok farklı olmadıklarını anlayacaklardı. "Hocam" dedim, "haklısın. Sen nereye sıçacaksın?" Beni duymamıştı. "Hocam, hocam" dedim. "Buyur evladım" dedi. "Hocam, hocam" dedim. "Buyur evladım dedik ya" dedi. Aksilik, bu sefer de ben onu duymamıştım. Hocam pis pis sırıttı. Kulağına eğildim, "Dükkanlar açık kalmış" dedim.

3. ADAM: Sarının zamansız ölümü, incebelin kıraathane işgali ile kadın hareketine ivme kazandırmak amacıyla işgalin suyunu çıkartması bütün dikkatleri hocamda topluyordu. Son numarası Hamilton Depresyonu Skala puan barajını aşamayanları hastane bahçesine kurduduğu dönmedolaplara bindirmekti. Altında yatan psikodinamiği sordum. "Belki bir iki tanesi yere düşer" diye açıkladı. Hocam dirayetliydi. Ama ben kıssa hisse işleriyle uğraşıyordum. Yeniden 75 yaşındaki dede oldum. "Duygusuz ibneler" dedim. Ömer Hayyam dedi ki: "Madem hayat dediğiniz şey korkunç bir acı ve bir yığın ıstırabdan ibarettir, o halde ne mutlu hiç yaşamayanlara ve bir nefes alıp ölenlere..." Sakalımı çıkardım. Ruh doktoru hocam "Kerevet... kerevet..." diye bağırarak gözden kayboldu.

TURGUT ADATEPE

BİR PSİKİYATR'IN HİCRANLI DÜNYASI

"Psikiyatri diğer şeylerin ötesinde, hayatın trajik doğasının kurumsallaşmış yadsınmasıdır."

T. Szasz

Yavuz Turgul'un "Gölge Oyunu" filmini izlerken düşünüyorum: Şener Şen bileklerini keserek intihar girişiminde bulunuyor. Yatırıldığı hastanede bakım altında. Tam bu sahneden sonra müdahale ediyor ve senaryoyu kendimce değiştiriyorum. Bir psikiyatr (adayı) olarak karşıma getiriliyor -intihar girişiminde bulundu ya!- Şener Şen. Ona son günlerde kendini nasıl hissettiğini soruyorum, geceleri uyuyup uyuyamadığını, hayattan zevk alıp almadığını, onu üzen, sıkan bir şeyler olup olmadığını, neden intihar etmeye kalktığını soruyorum, araştırıyorum. Yaptığım hiç güzel değil, sorularımla trajediyi mahvediyorum. Hayatına teğet bile geçemiyorum, hayatına paçavra gibi muamele ediyorum. Şener Şen'i film kahramanlığından alıyorum, "normalize" ediyorum ve sokağa, sıradanların arasına geri yolluyo-

rum. Bundan sonrası sinema olmuyor, olamıyor. Sanat ile hayat arasındaki fark bu mu?

Psikiyatri sinemanın bittiği yerde mi başlıyor?

Psikiyatri hayatın içindeki trajediyi yok etmek için mi bulunuyor?

Sanat hayatın trajedisini yokolayabildiği kadar mı sanat oluyor?

Daha çok acı çekilince sanat yapılıyor da, hayat acı çekilmeden yaşanılmıyor mu?

Acı çekerken sanat yapıyoruz, huzurlu yaşayabilmek için de hayatın trajedisini azaltmaya, onu görmezlikten gelmeye çalışıyoruz.

Belki de tüm tarihimiz, hayatın trajedisiyle bir başa çıkma süreci olarak özetlenebilir.

Doğayı teknolojik, ruhlarımızı psikolojik düzeneklerle kontrol altında tutmaya çalışıyoruz. Bizlere çok uzunmuş gibi görünen sefil hayatlarımızı, bu trajediyle tolere etme çabasıyla biçimlendiriyoruz. Doğal duygularımızı modernleştiriyor, sonra giderek daha az yaşar oluyoruz. Sonra da bu yabancılaşmanın altını çiziyor ve kitaplarımıza, filmlerimize, bilimsel çalışmalarımıza onu konu ediyoruz. Kıskanmıyoruz ki, aldatılmayalım.

Biz o kadar kırılganız ki çünkü...

Benliğimizin çevresine sardığımız kabuk daha da kalınlaşıyor her geçen gün. Sert rüzgarlarla aşındırılmış duygularımızın kıyısını köşesini yontarak ağırlığını azaltmaya çalışıyoruz.

Bu taraftan bakıldığında, halihazırdaki psikiyatri hayatlarımızdan vazgeçişlerimizin, kaçışlarımızın göstergeler toplamı mı?

Giderek daha fazla biçimde kırılganlaştığımızdan mı, her geçen gün daha fazla onun sözüne kulak veriyoruz?

Peki hani bize cok uzunmuş gibi görünen sefil hayatlarımız avuçlarımız içinden çekilip alındıkça korkaklığımız artmıyor mu?

Psikiyatri "bilimsel" olma yolunda olduğu için mi, onda rastlantılar, mucizeler, irade, iyi ve kötü, aşk yer almıyor?

Bu yüzden mi içinde sadece kadın-erkek, normal-anormal, genç-yaşlı, sınıf ayrılığı, çalışma yeteneğindeki artış ya da düşüşler, yükselen ve alçalan ve türlü çeşitli eğimler gösteren grafikler, "artı ve eksi"ler, yüzde'ler ve oranlar bulunuyor?

"Normalllik" dediğimiz şey aslında tüm trajedinin yadsınması anlamına mı geliyor?

"Dışarı"da kalmak her gün biraz daha mı zorlaşıyor?

Duygularımızın "semptomların diliyle" anlaşılmaya çalışılması sonucunda tarihimizden kopmuş olmuyor muyuz?

Trajediler, hala istatistiksel sınıflandırılmalarda ciddiye alınmayan "yüzde bir"ler içinde mi saklı?

Psikiyatlar da hicranlanamazlar mı?

"Yüzde bir"lere inanmalı mıyız?

Başka çare yok mu?

YAĞMUR TAYLAN

SEVGİLİNİN KOLLARINDAN UMUTSUZ İŞE GİDİŞ

Suna; Maçka parkında oturmuş, kuşlara simit parçacıkları atarak ilgi çekmeyi deniyordu ki boynuna taktığı alacalı kıravatla Suna'dan daha ilgi çekici göründüğünü düşünebileceğimiz Funda, Suna'nın yanına oturuverdi. "Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Suna'ya. "Bu çok özel bir soru, sizi tanımıyorum bile." diye yanıtladı Suna. Funda sanki şakacıktan kızdı ve "Ben Gezici Tiyatro'yum, üç gündür İstanbul'dayım, bütün İstanbul beni konuşuyor, nasıl beni tanımazsın, senin aklın başka yerde olmalı." dedi. Suna düşündü, Funda'dan hoşlandı. Bir gezici tiyatroya her türlü sorununu açabilir elbet insan, haklısın Funda, ben bir çocuk doğurmak istiyorum doğrusu, fılınta gibi delikanlı olmalı, şöyle anılmalı: BAŞLANGIÇSIZ ADAM. "Aman" dedi Funda, "Seninki de sorun mu, SONSUZ ADAM'la güzel bir gece geçirirsin tamam."

Suna şaşkınlıktan şaştı kaldı. Heyecanlanıp ayaklandı. Funda'nın söz ettiği SONSUZ ADAM'ı nerede bulabileceğini sormayı bile unutarak; "Çok haklısın! Çok haklısın! Nasıl da düşünemedim. Ah ah! Hemen Halit'i aramalıyım." dedi. Koşarak en yakın apartmandan içeri daldı, giriş katının zilini çaldı. Kapıyı Beyaz Saçlı Bayan (64) açtı. Suna; "Burası benim evim değil mi?" diye sordu. Beyaz Saçlı Bayan, "Elbette canım" dedi ve onu içeri buyur etti. Suna aceleyle tuşsuz siyah telefona ulaştı, çevirdiği her numaradan sonra düzeneğin eski haline dönerken çıkardığı sesi dinleyerek Halit'i aradı.

Halit uyuyordu. Rüyasın-

SEVGİLİNİN KOLLARINDAN UMUTSUZ İŞE GİDİŞ

da biri onu omuzundan sarsıp "Metafizik nedir?" diye soruyordu. Kafasından geçen hiçbir yanıt yeterli görünmüyor, sıkılıyor, yoruluyor, sözlüğe bakma ihtiyacı duyuyordu, uyanıp telefonu açtı. Suna'dan haberi aldı. "Senin için sevindim, işte aradığın bilgi, harika, ne iyi bir gün" dedi. Suna, "Sakın kıskanmayasın", "SONSUZ ADAM'la sevişmek yalnızca oğlum için katlandığın bir fedakarlık olacak." deyince Halit "Yok canım. Nerden çıkartıyorsun böyle şeyleri." yaptı. Suna, Halit'in ellerini sonsuza dek öpmekle ilgili bir dize söyledi. Halit, boş boş sallanan sol eline değil de, ahizeyi tutan sağ eline baktı, belki böylece o an için Suna'yı temsil eden ahizeye de bakmış oldu.

Telefonu kapattıktan sonra Halit kendini odanın bir köşesinden ağlamaya terk etti. Üç gün üç gece boyunca ağladı. Eşk gözyaşı demekmiş, şem ise mum; Eşk Şemi ise eriyen mumun damlaları. Eşk Şemi Haliti ise Halit demekti o kadar. Öylesine Halit. Dördüncü gün tekrar uyumak üzere yorganının içine girdi.

Halit'in yeni rüyası

50'li yaşlarda sarışın kısa saçlı etekli bayan (dış görünüş vs.) (dış görünüş varsa iç görünüş de vardır, iç'in bir görünüşü varsa bir de öz'ü olmalı, iç'in özü varsa dış'ın da özü olabilir, yani; yazarlardan biri kahramanın dış görünüşünü yazarken bir diğeri de dış özünü yazabilir) İşte o bayan beni ..... adlı Şekspir oyununun provalarına götürdü. Kendisi Trieste rolündeymiş. Bodruma inip küçük odalardan birine girdik. Bayan Trieste perdeleri kapatıyordu "çünkü camın önünde hep birileri gezinir ve bazı hareketler yapmam gerekecek, görülmek istemem, siz perdeleri kontrol eder misiniz?" söyledi sonra odadaki salıncakta sallanmaya başlar bu arada annemi kaybettiğimi fark ettim aramaya çıktım. Bahçevanlıkla ilgili bir panel izliyordu. ***(Günümüzde bahçevanlık ve postmodernizm paneli)*** Geri döndüm.

"Bayan Trieste, siz salıncakta sallandıkça etekleriniz açılıyor ve camın önünde yere sırtüstü uzanan bir röntgenci bacaklarınızı görecektir."

SEVGİLİNİN KOLLARINDAN UMUTSUZ İŞE GİDİŞ

"Bacaklarımı öpmek ister misiniz?"

"Emin değilim, o kadar sallanıyorlar ki."

"Şimdi salıncaktan inemem provadayım."

Biraz koridorda yürüyüş yapmaya karar verdim. Bazı tiyatro oyuncuları kenarda durmuş, seslerini özellikle kadınsılaştırarak koridordan geçen kadınlara laf atıyorlardı. Çaresiz, Bay K.'nın esrarengiz gıri kapılı odasından içeri kendimi attım.

"Günaydın Bay K."

"Kendinizi böyle atıp tutmayın. Başım dönüyor."

"Susun."

Dün gece sevgilimle berbat bir telefon görüşmesi yaptım. Sabah sabah da bu karışık tiyatro mekanına getirildim. Sevgilimin nerde olduğunu bilmiyorum, kendim nerdeyim o da karışık. Çok susuyorum, çok üşüyorum, kafam da karışık."

"Sevgilinizin adı Yorgun Buluttürk mü?"

"Hey, bu onun özel ismi, siz nerden biliyorsunuz?"

"Kayıtlara göre dün geceyi Beykoz'lu bir mimarla geçirmiş. Telefon görüşmenizin kötü geçmesi bununla ilgili olabilir."

"Ne?"

"Hala Beykoz'da görünüyor. Fazla aşık olmadığınızı umarım."

"Dalga mı geçiyorsunuz?"

"Bir saniye izin verir misiniz..... galiba birisi kapıyı çalıyor."

Bayan Trieste çekingence içeri süzülüp altı beyaz gülü kucağıma bıraktı. Güllerin arasında bir zarf, zarfın içinde bir kart, kartta şöyle yazar; "Sevgili Sonsuz Adam: böyle rüyaları bırakın da gözlerinizi açın artık. Biraz susuyor biraz üşüyorum. Suna -sizin"

Halit bir soru soruyor

Gözlerimi açtığımda karşımda Suna'yı bulacak mıyım, yoksa...

Buna bağlı olarak yarı gerçek yarı düşün arasında mıyım, yoksa iki gerçeğin arasına mı sıkıştım, yoksa iki...

Yoksa yahut varsa.

SÜREYYA EVREN
Kasım 1393